

LUNDS
UNIVERSITET

Fem ensamkommande unga vuxnas narrativ

– En studie om de mänskliga rättigheternas förverkligande

Gloria-Karin López

Avdelningen för mänskliga rättighetsstudier

Historiska institutionen

Kurskod: MRSK61

Termin: Vårterminen 2015

Handledare: Olof Beckman

Omfång: 14 882 ord

**HUMAN
RIGHTS
STUDIES**
LUND UNIVERSITY

Abstract

Millions of people worldwide – of whom many are unaccompanied minors – are refugees due to states' inability or lack of will to protect them. This contrasts sharply to Hannah Arendt's emphasis on the importance of being a citizen for having the human rights realised. This thesis thus aims at obtaining more knowledge about the realisation of the human rights. This will be done by examining Hannah Arendt's text "The perplexities of the rights of man" from the famous book *The Origins of Totalitarianism* with a phenomenological understanding. The examination will thereafter serve as a theory in the narrative analysis of five unaccompanied young adults' narratives that were obtained through qualitative interviews. The thesis finds that the realisation of the human rights indeed depend upon humans' citizenship but with an emphasis on humans' actions and therefore the importance of connection between humans due to the fact that it enables responsible actions and that the actions have effect.

Keywords: human rights, unaccompanied young refugees, narrative analysis, phenomenology, qualitative interviews, Hannah Arendt.

Sammanfattning

Miljontals människor världen över – varav många är ensamkommande barn – är på flykt på grund av staters oförmåga eller brist på vilja till att skydda dem. Detta står i stark kontrast till Hannah Arendts emfas på betydelsen av ett medborgarskap för att de mänskliga rättigheterna ska förverkligas. Syftet med den här uppsatsen är således att få mer kunskap om de mänskliga rättigheternas förverkligande. Detta kommer att uppnås genom att granska Hannah Arendts text "The perplexities of the rights of man" från den berömda boken *The Origins of Totalitarianism* utifrån en fenomenologisk förståelse. Granskningen kommer därefter att tjäna som teorin i den narrativa analysen av fem ensamkommande unga vuxnas narrativ vilka har erhållits genom kvalitativa intervjuer. Uppsatsen finner att de mänskliga rättigheternas förverkligande i sanning beror på människors medborgarskap men med en emfas på människors handlingar och därmed på kontakt mellan människor då detta möjliggör ansvarsfullt agerande samt att handlingarna får effekt.

Nyckelord: mänskliga rättigheter, ensamkommande unga flyktingar, narrativ analys, fenomenologi, kvalitativa intervjuer, Hannah Arendt.

Förord

Som alla andra skrifter har denna skapats i kontakt med sin omvärld. Många personer skulle kunna omnämnas men de som varit allra viktigast är de intervjupersoner som delade med sig av sin tid och de berättelser som presenteras häri. Tack så mycket för att ni deltog!

Malmö i januari 2015.

Gloria-Karin López

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.2 Problemformulering, avgränsningar och syfte	6
1.3 Tidigare forskning	9
1.3.1 Hannah Arendts teori om de mänskliga rättigheternas grund i tidigare forskning	9
1.3.2 Tidigare forskning om ensamkommande unga vuxna i Sverige	14
1.4 Frågeställning	17
2. Metod och material	18
2.1 Läsning - en form av textanalys	18
2.2 Semistrukturerade kvalitativa intervjuer	18
2.2.1 Förberedelser inför utförandet	19
2.2.2 Intervjuguiden	21
2.2.3 Intervjusituationen	22
2.2.4 Narrativ analys och transkriberingsmetod	24
2.2.5 Etisk diskussion	26
2.2.6 Källkritik	29
3. Teori	31
3.1 Fenomenologi	31
3.2 Arendt utifrån en fenomenologisk läsning	32
3.2.1 Sammanfattning	33
3.3 En kort definition av de mänskliga rättigheterna	34
4. Fem ensamkommande unga vuxnas narrativ	35
4.1 Narrativens bakgrund	35
4.2 Erfans narrativ	36
4.2.1 Ansvar att hjälpa fastän det är någon som vi inte känner	36
4.2.2 Det är vi som ska representera oss	37
4.2.3 När vi inte hade Ensamkommandes Förbund. Då har vi varit där	38
4.2.4 Tänker mer på framtiden	39
4.2.5 Sammanfattning	39
4.3 Sams narrativ	40
4.3.1 Om du fortsätter såhär så kommer du bli av med din plats	40
4.2.2 Värdig för den här världen	40
4.2.3 Sammanfattning	41

4.4	Sarahs narrativ	41
4.4.1	Kontakt med dem	41
4.4.2	Om man är ensam vill man prata.....	42
4.4.3	Sammanfattning.....	43
4.5	Ehsans narrativ	43
4.5.1	Det var vi som inte kunde acceptera deras tankar	43
4.5.2	Själva personen kan hjälpa sig själv	44
4.5.3	Jag ville bara vara ensam.....	45
4.5.4	Sammanfattning.....	45
4.6	Suroshs narrativ	46
4.6.1	Ni snackar inte om dem.....	46
4.6.2	Ses som människa och inte som ett papper	46
4.6.3	Sammanfattning.....	47
5.	Diskussion	48
5.1	Slutsats.....	50
	Källförteckning.....	51
	Bilaga 1	55
	Bilaga 2	57
	Bilaga 3	59
	Bilaga 4	60

1. Inledning

Inom mina studier vid kandidatprogrammet för mänskliga rättighetsstudier har jag fått lära mig om grunden för de mänskliga rättigheterna – alla människors lika värde – men även om att dessa rättigheter och detta värde ständigt kränks. Runtom i världen blir människor dödade för att de har yttrat en politisk ståndpunkt som är emot deras regimers,¹ människor nekas sjukvård samt arresteras på grund av sin sexuella läggning eller sitt sexuella uttryck,² skolor attackeras och unga blir bortförda för att säljas likt slavar utan respekt för deras egen vilja och deras värde som människor.³ Deras liv renderas till fångenskap som determineras av andra. Men vissa människor väljer, vid kunskap om att dessa olika sorters kränkningar kan bli verklighet för dem eller då de redan fått erfara dessa kränkningar, att fly för att söka frihet och ett liv byggt på respekt i någon annan del av världen.

I min förra uppsats, *Svenska grundskolans potential för ett respekterande av elevernas människovärde*, poängterade jag hur viktigt det är att identifiera människor som i första hand människor då de mänskliga rättigheterna tillhör oss i egenskap av att vara just människor.⁴ Men enbart ett erkännande av människoskapet ger inte ett respekterande – ett förverkligande – av de mänskliga rättigheterna, utan det krävs något mer. Med utgångspunkt i det faktum att miljontals människor är på flykt i världen vill jag med denna uppsats undersöka vad det är som gör att de mänskliga rättigheterna förverkligas. Vad det är i människors liv som gör det överensstämmande med respekten för människovärdet. Detta kommer dels att göras genom en litteraturbaserad studie och dels genom kvalitativa forskningsintervjuer med fem ensamkommande unga vuxna.

1.2 Problemformulering, avgränsningar och syfte

Enligt FN:s flyktingorgan *United Nations High Commissioner for Refugees* (hädanefter benämnt UNHCR) var totalt 45,2 miljoner människor på flykt vid slutet av år 2012, vilket uppges vara det högsta antalet personer sedan 1994.⁵ 15,4 miljoner av dessa människor var

---

¹ Human Rights Watch, *Punished for Protesting – Rights Violations in Venezuela's Streets, Detention Centers, and Justice System*, maj 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/venezuela0514_ForUpload_0.pdf (Hämtad 2014-05-16) s. 1 och 6-7.

² Amnesty International, *Uganda: Anti-Homosexuality Act prompts arrests, attacks, evictions, flight*, 15 maj 2014, <http://www.amnesty.org/en/news/uganda-anti-homosexuality-act-prompts-arrests-attacks-evictions-flight-2014-05-15> (Hämtad 2014-05-16).

³ Segun, Maudi, Human Rights Watch, *Girls' Abductions a Last Straw for Nigerians*, 7 maj 2014, <http://www.hrw.org/news/2014/05/07/girls-abductions-last-straw-nigerians> (Hämtad 2014-05-16).

⁴ López, Gloria-Karin, *Svenska grundskolans potential för ett respekterande av elevernas människovärde*, C-

⁵ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Displacement – The new 21st century challenge : Global Trends 2012*, 19 juni 2013, tillgänglig online:

flyktingar: människor som har korsat sitt "ursprungslands" eller "det land man bebodde i tidigares" gränser (för att täcka in både statslösa och de som har medborgarskap) på grund av välgrundade skäl för rädsla för förföljelse på grund av "ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning, kön, sexuell läggning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp", samt att skyddet från denna förföljelse inte kan ges, eller kan men vill inte ges av den förra staten.⁶ 46 % av dessa personer var under 18 år – barn – och 21,300 asylansökningar gjordes av ensamkommande flyktingbarn vilket är den högsta siffran sedan UNHCR började samla in denna statistik systematiskt 2006.⁷ Kränkningar av människors olika rättigheter är således ett globalt problem som berör oerhört många människor. Men vad händer om de väl lyckas ta sig till ett land som har möjlighet och vilja att ge skydd – asyl – till dessa människor? Vad är det som kan garantera att dessa personer nu kan få sina mänskliga rättigheter förverkligade?

The Rights of Man, [...], had been defined as "inalienable" because they were supposed to be independent of all governments; but it turned out that the moment human beings lacked their own government and had to fall back upon their minimum rights, no authority was left to protect them and no institution was willing to guarantee them.⁸

Det ovanstående citatet kommer från Hannah Arendts bok *The Origins of Totalitarianism* och det uttrycker att de mänskliga rättigheternas förverkligande är kopplat till människors medborgarskap. Detta är en viktig utgångspunkt som jag utgår ifrån vilket är varför jag har valt att ta med citatet. Arendt menar här att stater är de som kan garantera förverkligandet av de mänskliga rättigheterna om de har en vilja till det, det vill säga, om människorna vars rättigheter ska respekteras har en relation till staten i form av ett medborgarskap. Frågan jag ställer mig utifrån detta är *hur* de mänskliga rättigheterna förverkligas. Hur påverkas de mänskliga rättigheternas förverkligande av att individen är en medborgare, och är det enbart det som krävs? För som världens miljontals flyktingar visar så räcker det inte med ett officiellt

---

http://unhcr.org/globaltrends/june2013/UNHCR%20GLOBAL%20TRENDS%202012_V05.pdf (Hämtad 2014-05-08), s. 3 och 5.

⁶ Migrationsverket, *Asylregler*, senast uppdaterad: 2014-02-06,

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Asylregler.html> (Hämtad 2014-05-08);

Guy S. Goodwin-Gill, United Nations Audiovisual Library of International Law, *Convention relating to the Status of Refugees*, Geneva, 28 July 1951, *Protocol relating to the Status of Refugees*, New York, 31 January 1967, 2008, http://legal.un.org/avl/pdf/ha/prsr/prsr_e.pdf (Hämtad 2014-05-08), s. 3; United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Displacement – The new 21st century challenge : Global Trends 2012*, s.3

⁷ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Displacement – The new 21st century challenge : Global Trends 2012*, s. 6 och 28.

⁸ Arendt, Hannah, "The Perplexities of the Rights of Man" i: *The origins of totalitarianism*, 1. ed., Harcourt, Brace, New York, 1951: 287-298, s. 288.

medborgarskap. För att undersöka vad det är i praktiken som förverkligar de mänskliga rättigheterna, och för att nå mer kunskap om vad Arendt syftar på i föregående citat, har jag valt att utföra en empirisk undersökning med de människor som är på väg att bilda ett nytt medborgarskap och vars tidigare medborgarskap inte var tillräckligt – flyktingar med ett permanent uppehållstillstånd. Dessa personer borde, då de är i processen till att bli medborgare, tydligare visa vad det är som rent praktiskt behövs för att de mänskliga rättigheterna ska förverkligas.

En avgränsning jag har gjort är att inte undersöka alla flyktingars liv utan jag har gjort en avgränsning till att fokusera på ensamkommande unga vuxna (som jag ibland hädanefter kommer att hänvisa till som ensamkommande) i Sverige som har ett permanent uppehållstillstånd – människor som är flyktingar enligt UNHCR:s definition men som var under 18 och utan föräldrar eller annan vuxen med ansvar för dem, när de ankom till Sverige och som nu är över 18 år, en ung vuxen och inte ett barn.⁹ Gränsen för ung vuxen är i denna studie upp till 22 år. Varför jag har gjort denna avgränsning beror dels på att det inte finns särskilt mycket forskning om ensamkommande efter att de har fyllt 18,¹⁰ dels på grund av att den forskning och det stöd som finns om och för ensamkommande utgår ifrån ett barnrättsperspektiv men aldrig utifrån ett människorättsperspektiv trots att de ensamkommande fortfarande är förtjänta av detta stöd och perspektiv efter att de fyllt 18 år,¹¹ och dels på grund av att de ensamkommande unga vuxna är just *individer* där det blir tydligare vilka variabler som spelar in i förverkligandet av de mänskliga rättigheterna än om jag exempelvis studerat unga flyktingar som anlänt med sin familj.

Mitt syfte är således att nå mer kunskap om hur de mänskliga rättigheterna förverkligas genom att dels utveckla Arendts teori om de mänskliga rättigheterna och dels belysa de ensamkommande unga vuxnas liv i Sverige utifrån deras relation till de mänskliga rättigheterna (vilket jag valt att kalla för ett människorättsperspektiv).

---

⁹ Regeringens proposition 2005/06:46, *Mottagande av ensamkommande barn*, Stockholm: Utrikesdepartementet, s. 1; SFS 1994:137. *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.*, Stockholm: Utrikesdepartementet, 1 §.

¹⁰ Brunnberg, Elinor, Borg, Rose-Marie & Fridström, Camilla, *Ensamkommande barn: en forskningsöversikt*, 1. uppl., Studentlitteratur, Malmö, 2011, s. 66.

¹¹ Migrationsverket, *Lagar och förordningar – ensamkommande barn och ungdomar*, senast uppdaterad: 2013-11-28, <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Lagar-och-forordningar.html> (Hämtad 2014-05-23); Brunnberg, Elinor, Borg, Rose-Marie & Fridström, Camilla, *Ensamkommande barn: en forskningsöversikt*, s. 76-80; Hessle, Marie. *Ensamkommande men inte ensamma – Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Diss., Stockholms universitet, 2009, s. 29.

1.3 Tidigare forskning

Då mitt syfte består ut av två delsyften har detta avsnitt delats upp i två områden. Det första kommer gå igenom den forskning som finns om Arendts teori om de mänskliga rättigheternas grund och det andra kommer att gå igenom forskningen om ensamkommande unga vuxna i Sverige.

1.3.1 Hannah Arendts teori om de mänskliga rättigheternas grund i tidigare forskning

Den tidigare forskningen om Hannah Arendts teori om de mänskliga rättigheternas grund utgår alla ifrån hennes kritik mot FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Rent materialmässigt utgår de ifrån ett väldigt omfattande antal verk av Arendt men den minsta gemensamma nämnaren är boken *The Origins of Totalitarianism*. Arendts kritik kan tolkas ha många olika syften och jag har här valt att presentera den tidigare forskningen utifrån en förståelse av Arendts kritik som syftandes till att visa på hur de mänskliga rättigheterna kan realiseras då detta är vad som är förenligt med min studies syfte.¹²

1.3.1.1 Motsägelsen i de mänskliga rättigheterna

I den allmänna förklaringen står det att de mänskliga rättigheterna tillhör varje människa i egenskap av att vara just människa – de ansågs naturliga. Men utifrån människans historia så har människors rättigheter inte blivit respekterade utan kränkta, såvida de inte haft ett medborgarskap hos en nationsstat som inte är en diktatur.¹³ Detta beror på att stater enbart skyddar ”sina egna” och inte har några som helst skrupler för att uppnå detta ändamål.¹⁴ Att synen på de mänskliga rättigheterna som naturliga leder till ett antagande om stater som garantin för de mänskliga rättigheterna beror på synen på stater som ett uttryck för människans självstyre – genom sin mänskliga rätt till självstyre skulle människan kunna garantera sina egna rättigheter.¹⁵ De personer som kallar de mänskliga rättigheterna för naturliga har således implicit förutsatt att stater är grunden – garantin – för de mänskliga

---

¹² Menke, Christoph, ”The ’aporias of human rights’ and the ‘one human right’: regarding the coherence of Hannah Arendt’s argument”, i: *Social Research*, Vol. 74, Nr. 3, (2007):739-762, s. 740-741.

¹³ Balibar, Etienne, ”(De)Constructing the human as human institution: a reflection on the coherence of Hannah Arendt’s practical philosophy”, i: *Social Research*, vol. 74, nr. 3, (2007): 727-738, s. 734; Menke, Christoph, *Social Research*, s. 743.

¹⁴ Isaac, Jeffrey C., ”A new guarantee on earth: Hannah Arendt on human dignity and the politics of human rights”, i: *American Political Science Review*, Vol. 90, Nr. 1, (1996): 61-73, s. 68.

¹⁵ Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, Routledge, New York, 2008, s. 23.

rättigheterna.¹⁶ Att människan i sin nakenhet har en otillräcklig grund för förverkligandet av de mänskliga rättigheterna är alltså ett faktum och med denna kunskap kan vi nu, som Christoph Menke påpekar, se att stater behöver vara explicit inräknade i grunden för de mänskliga rättigheterna.¹⁷

Att stater är nödvändiga för de mänskliga rättigheternas förverkligande beror enligt Arendt på att människor inte är jämlikar i naturen utan att vi enbart som medlemmar i en politisk entitet som exempelvis en stat kan bli varandras jämlikar.¹⁸ Detta bygger på förståelsen av stater som resultatet av människors gemensamma agerande – ett socialt kontrakt.¹⁹ Genom detta agerande ska alla människor ha visat sig vara jämbördiga – de agerade ju för samma ändamål – och därefter behöver de inte bevisa sin jämlikhet utan har erhållit denna status som medskapare av staten. Men hur blir det då med de som inte var med i skapandet av staten? Innan vi fortsätter med denna fråga vill jag först presentera de två mest skilda tolkningarna jag funnit av det ovan nämnda i den tidigare forskningen vilket återfinns i Andrew Schaaps artikel och Serena Parekhs bok.

Andrew Schaap utför en granskning av Jacques Rancières kritik mot Arendt i sin artikel och utifrån granskningen menar han att Arendt har skapat en motsägelse i sin teori genom att (1) dels säga att människor enbart kan utföra anspråk (för att uppnå rättighetsobjekt) – vara politisk – om de är medlemmar i en politisk entitet. Samtidigt som Arendt (2) dels säger att man enbart kan vara medlem i en politisk entitet om man är politisk.²⁰ Problemet som följer av detta är att det lämnar ett tomrum för hur man blir en politisk varelse: hur kan man göra anspråk på medlemskap om man inte är medlem?²¹ Därutöver, tillägger Schaap, så avpolitiserar detta resonemang människors anspråk på medlemskap vilket i värsta fall får som konsekvens att mänskliga rättigheter blir en humanitär politik som utförs av de som redan har rättigheter medan de rättslösa renderas till välgörenhetsobjekt.²²

Serena Parekhs tolkning utgår ifrån en förståelse av Arendt som en fenomenolog vilket därmed ger tolkningen att de två argumenten Arendt framför leder till slutsatsen att vi *framstår* som rättslösa/ojämlikar fram tills vi är medlemmar.²³ Dock är detta inte en pusselbit

---

¹⁶ Isaac, Jeffrey C., *American Political Science Review*, s. 67.

¹⁷ Menke, Christoph, *Social Research*, s. 744.

¹⁸ Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 35, 46-47 och 105-106.

¹⁹ Isaac, Jeffrey C., *American Political Science Review*, s. 65.

²⁰ Schaap, Andrew, *European Journal of Political Theory*, s. 31.

²¹ *Ibid.*, s. 27.

²² *Ibid.*, s. 24 och 29.

²³ Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 6.

som förändrar effekten som Schaap uttrycker kan vara den värsta konsekvensen. Vad som förändras med förståelsen av Arendt som fenomenolog är att Arendt inte grundar sin teori på enbart teori om hur jämlikhet erhålls utan den är även baserad på verklighetens praxis. Vilket således ger oss tolkningen att människor idag är beroende av andras välgörenhet fram tills de är medborgare. Huruvida detta alltid är fallet, och hur det i så fall tar sig uttryck, kommer vara föremål för denna studies undersökning.

1.3.1.2 Rätten till rättigheter

Christoph Menke skriver i sin artikel att Arendts teori öppnar upp för en ny tolkning av vad rättigheter är. Rent klassiskt är rättigheter kopplat till juridiska lagar, till överenskommelser, vilket är ytterligare en aspekt i teorin om varför vi människor behöver vara tillhöriga politiska entiteter för att kunna förverkliga våra mänskliga rättigheter.²⁴ Dessa rättigheter är subjektiva rättigheter: ”anspråk som subjekt kan yttra för att sätta andra i en position av förpliktelse [min översättning]”.²⁵ Rätten till rättigheter – till ett medborgarskap – kan inte förutsätta tillhörigheten till en politisk entitet eller andra mer internationella lagar då detta skulle missa poängen att vissa människor hamnar utanför lagens räckvidd.²⁶ Den kan inte heller vara naturlig då detta bara är ett luftslopp som döljer förutsättningen av ett medborgarskap. Vad som då återstår är av Menke kallat en objektiv rättighet. Utifrån begreppet mänsklig värdighet menar Arendt att den enda verkligt mänskliga existensen är den vari man tillhör en politisk entitet. Följaktligen har alla människor en objektiv rätt till att få tillhöra.²⁷ Det är, rent objektivt, det enda rätta för människor.²⁸

Serena Parekh utvecklar i sin bok en teori om vad rätten till rättigheter kan grunda sig i rent praktiskt till skillnad från Menkes mer filosofiskt orienterade svar. Denna grund behöver vara intersubjektiv då det är vad som existerar i människors *gemensamma* värld som är verkligt – det som finns *mellan* människor.²⁹ Följaktligen behöver även människor befinna sig – ”appear” – i den gemensamma världen för att kunna ha rättigheter.³⁰ När vi människor befinner oss i den gemensamma världen har allt vi gör, och självaste jaget, en mening – det blir uppfattat av andra och därför tilldelat mening.³¹ Utanför denna värld är våra handlingar och vårt jag meningslösa. Vi blir behandlade slumpartat eller godtyckligt

---

²⁴ Menke, Christoph, *Social Research*, s. 742.

²⁵ Ibid., s. 754.

²⁶ Ibid., s. 748.

²⁷ Ibid., s. 752-753.

²⁸ Ibid., s. 754-755.

²⁹ Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 69-70.

³⁰ Ibid., s. 32 och 133.

³¹ Ibid., s. 77-79 och 84.

oberoende av vad vi gör. I denna existens är vi ensamma – utan någon förankring och bekräftelse i omvärlden.³² Konsekvensen av detta är att människor själva inte längre ser någon mening med sina handlingar – de är ju uppräckta ur verkligheten – och de har därmed lätt för att utföra kränkningar.³³ Utanförskapet ur den gemensamma världen, eller till och med avsaknaden av en gemensam värld, leder således till en kränkning av de mänskliga rättigheterna genom att frånta människor både sin identitet som rättighetsbärare såväl som deras identitet som skyldighetsbärare.

För att undkomma ensamheten och bli tillhöriga den gemensamma världen, för att ens kunna skapa den gemensamma världen, behöver vi agera i gemenskap med andra. Även om stater är ett resultat av människors gemensamma handlingar, ett socialt kontrakt, så behöver statens essens som människans självstyre reifieras ständigt genom civil olydnad.³⁴ Och precis på samma sätt behöver människor reifiera det sociala kontraktet mänskliga rättigheter genom ”civil olydnad”. Med civil olydnad menar Arendt människors gemensamma agerande – själva skapandet av den situation vari staten uppstod – och genom det ska staten och andra sociala kontrakts legitimitet återställas.³⁵ Det är genom människors agerande som stater och lagar har betydelse. Så i själva identiteten ”medborgare” ska detta agerande vara inkluderat: genom gemensamt agerande får vi makt över våra liv, det vill säga verkligt självstyre.³⁶ Genom detta agerande, när vi återskapar tillfället då staten som ett socialt kontrakt skapades, har vi möjlighet att omdefiniera kontraktet så att staten innesluter fler medborgare.³⁷ Genom att delta i en sådan här gemensam aktion har man nu visat sig vara jämlike.

Att detta gemensamma agerande går under namnet ”civil olydnad” beror på att det måste kunna ske även i motsats till rådande lagar – eller i avsaknaden av lagar. Det ska fortfarande ske utifrån vad som är ”det rätta” (annars river det upp det sociala kontraktet utan att upprätta ett nytt legitimerat kontrakt) men då detta inte alltid är fallet med lagar, såsom de lagar som gällde under Naziregimen, så behöver vi en annan grund.³⁸ Här föreslår Parekh, utifrån Arendt, att denna grund för vad som är det rätta, är vårt samvete.³⁹

---

³² Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 3-4, 28, 48, 60 och 91.

³³ Ibid., s. 4 och 68.

³⁴ Balibar, Etienne, *Social Research*, s. 735.

³⁵ Ibid., s. 736.

³⁶ Isaac, Jeffrey C., *American Political Science Review*, s. 71-72; Balibar, Etienne, *Social Research*, s. 735.

³⁷ Isaac, Jeffrey C., *American Political Science Review*, s. 65.

³⁸ Balibar, Etienne, *Social Research*, s. 737; Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 154.

³⁹ Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 154-158.

Samvetet är den röst inom oss som säger vad som är rätt och fel, men på vilket sätt är den intersubjektiv? Parekh menar att vårt samvete är starkt sammankopplat till vår förmåga att tänka och göra bedömningar. För att kunna leva med oss själva, för att ens kunna tänka och därmed ge mening åt våra liv, behöver vårt jag som är ”two-in-one” kunna leva med sig självt.⁴⁰ Det handlingskraftiga jaget kan inte leva med det tänkande jaget och vice versa om de inte är i harmoni. Och precis som denna starka koppling mellan tänkandet och samvetet påverkar hur vi agerar, så finns denna koppling i själva forandet av samvetet. Utifrån våra upplevelser i den gemensamma världen med andra, både de egna och efter sökandet av förståelse för andras upplevelser, så tar våra bedömningar – och följaktligen vårt samvete – även andras synvinklar i åtanke.⁴¹ Samvetet blir på så vis intersubjektivt utifrån bedömningar om vad som är rätt och riktigt för både mig och andra. Förutsatt att denna analys är riktig finns det alltså en möjlighet för människor att verkligen vara skyldighetsbärare och inte humanitära aktörer som sysslar med välgörenhet för välgörenhetsobjekt.

1.3.1.3 Sammanfattning

Utifrån denna kartläggning av den tidigare forskningen har vi nått kunskap om att: stater är nödvändiga men otillräckliga för garanterandet av de mänskliga rättigheterna, att sant självstyre bygger på ett gemensamt agerande mellan människor, att människor genom ett gemensamt agerande kan visa sig vara jämlikar och därmed bli medborgare i stater, att det finns en fara i att agera för ”rättslösa” rättigheter då dem objektifieras, att vår rätt till att få tillhöra grundar sig i att det är det rent objektivt rätta för människor och slutligen att möjligheten till hur denna rättighet kan garanteras utav de med rättigheter för ”rättslösa” är utifrån det intersubjektiva samvetet.

Frågor att fortsätta söka svar på härifrån är: hur ser de ensamkommande till att bli en del av den gemensamma världen? Hur påverkar detta deras identitet som rättighets- respektive skyldighetsbärare? Kan andra agera för att de ensamstående ska framstå i den gemensamma världen? Hur uttrycker sig ett sant skyldighetsutövande för andras rättigheter?

Teorimässigt har vi fått tipset att läsa Arendt som en fenomenolog och metodmässigt har de tidigare forskarna använt sig utav textanalys så det finns utrymme för att utföra intervjuer då det kanske tillför kunskap.

---

⁴⁰ Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, s. 156

⁴¹ *Ibid.*, s. 159-161.

1.3.2 Tidigare forskning om ensamkommande unga vuxna i Sverige

Det material jag kommer att presentera här är två avhandlingar varav den första som är från 2009 heter *Ensamkommande men inte ensamma – En tioårsuppföljning av ensamkommande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige* och är skriven av Marie Hessle, dåvarande doktorand vid den Pedagogiska institutionen vid Stockholms universitet. Den andra avhandlingen från 2014 heter *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices* och är skriven av Ulrika Wernesjö, dåvarande doktorand vid den Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet. Bakgrunden de båda målar upp och tar sin utgångspunkt ifrån är att ensamkommande tidigare blivit konstituerade som sårbara offer.⁴²

1.3.2.1 Ensamkommande men inte ensamma

Hessle kompletterar bakgrunden med att hänvisa till att det först och främst fattas tidigare forskning om de ensamkommande flyktingbarn som kommer till Sverige samt att den tidigare forskning som finns, förutom att ha haft teorier som fokuserar på stress och trauma, även har haft teorier kring de ensamkommandes aktörskap och motståndskraft – deras ”resilience”.⁴³ Utifrån detta använder Hessle sig av just denna teoriram med fokus på stress och trauman respektive motståndskraft kompletterat med begreppen ”kulturmöte”, ”socialisation” och ”etablering” vilka därutöver kompletteras med en modell med fokus på risker och möjligheter indelat i olika tidsfaser från tiden i ursprungslandet till nutid.⁴⁴ Materialen är först och främst bestående av en hälsoenkät som fylldes i efter kliniska intervjuer med 100 nyanlända ensamkommande flyktingbarn 1996-1997, ett kvantitativt material från Migrationsverkets arkiv om de 68 unga personer som stannat i Sverige, som främst användes för att skapa en spridning bland intervjupersonerna utifrån ”kända variabler” såsom kön och ursprungsland, inför det tredje materialet. Det tredje materialet är transkriberingar från kvalitativa intervjuer med 20 unga vuxna mellan åren 2007-2008 utav de ursprungligen 100 nyanlända ensamkommande flyktingbarnen.⁴⁵

---

⁴² Hessle, Marie, *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*, s. 42; Wernesjö, Ulrika, *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. (sammanfattning) Uppsala : Uppsala universitet, 2014, s. 11 och 21.

⁴³ Hessle, Marie, *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*, s. 3 och 42.

⁴⁴ *Ibid.*, s. 43-50.

⁴⁵ *Ibid.*, s. 53-55.

Den kunskap som produceras genom denna studie är för det första en upptäckt Hessle gör om sin teoriram. Den visar sig vara något otillräcklig för att förstå hur de ensamkommande hanterar sina livsvillkor. Därför bestämmer sig Hessle för att genom abduktiv logik utöka sin teoriram. Oavsett de erfarenheter och livsvillkor som de ensamkommande haft så lyckas de alla uppnå den form av etablering som studien avser: en form av socialisation som utmärks av att ”de unga efter att [ha] fått permanent uppehållstillstånd så småningom också fått svenskt medborgarskap, att de har en sysselsättning (studier/arbete) och ett etablerat samlivsförhållande” (det vill säga de är bland annat inte längre ensamma, som man kan förstå utav Hessles titel).⁴⁶ Den gemensamma faktor hon finner i intervju svaren är just sättet att bygga upp sina relationer på – de har alla transnationella relationer.⁴⁷ Teorin som fokuserar på bildandet av relationer över nationers gränser kallas för transnationalism och vad den bidrar med är fokus på de ensamkommandes aktörskap.⁴⁸ De själva agerar för att behålla kontakt med familjen eller det samhälle som de tidigare hade i sin närhet vilket i denna studie exemplifieras med omfattande eftersökningar efter syskon i andra länder, samtal till sina föräldrar varje vecka och sändandet av pengar trots en knaper ekonomi.⁴⁹ Hypotesen som Hessle utvecklar utifrån detta är att transnationella relationer är oerhört viktiga för ”en gynnsam socialisation och etablering i mottagarlandet”.⁵⁰ Hur detta kan komma sig är, enligt Hessle, att dessa relationer ger en känsla av mening och sammanhang som är viktigt för resilience.⁵¹ Således bidrar hennes studie till en parallell mellan tidigare forskning och synliggörandet av ett område för vidare forskning: hur relationer påverkar ensamkommandes sätt att hantera sina erfarenheter och livsvillkor. Ett annat bidrag från hennes studie är kunskap om hur de ensamkommandes livsvillkor och erfarenheter kan se ut och på vilket sätt detta påverkas av omgivningen, till exempel så har lärare, viss boendepersonal och BUP varit ett viktigt stöd för de ensamkommande.⁵² Luckan som lämnas öppen för vidare studier är varför detta stöd inte kommer alla ensamkommande till lika stor del.

---

⁴⁶ Hessle, Marie, *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*, s. 143-144.

⁴⁷ *Ibid.*, s. 121.

⁴⁸ *Ibid.*, s. 122-123.

⁴⁹ *Ibid.*, s. 126-127 och 132-134.

⁵⁰ *Ibid.*, s. 147.

⁵¹ *Ibid.*, s. 43 och 121-122.

⁵² *Ibid.*, s. 117 och 119.

1.3.2.2 Villkorlig tillhörighet

Wernesjö kompletterar den ovanstående inledande bakgrunden med att hänvisa till tidigare forskning som konstituerat ensamkommande som avvikande och konstiga – som främlingar.⁵³ Utifrån detta tar Wernesjö på sig uppgiften att skapa en ny vinkel att studera de ensamkommande utifrån. Samt så visar hennes forskningsöversikt att de ensamkommande ständigt blivit talade om men aldrig lyssnade till.⁵⁴ Således vill hon se till att föra fram deras röster i sin studie.⁵⁵ Slutligen visar den tidigare forskningen hon gått igenom att det saknas studier av de ensamkommande efter att de fyllt 18 år vilket får henne att intervjua ensamkommande som är både yngre och äldre än 18. Dessa syften har sedan kokats ner till en frågeställning som vill undersöka hur de ensamkommande hanterar fenomenet tillhörighet, att vara ”mellan” ursprungslandet och detta mottagarland, samt att de blir konstituerade som främlingar av andra – icke tillhöriga.⁵⁶

Hennes syfte med att föra fram de ensamkommandes egna röster genomsyrar både teori- och metodvalet. Metoderna Wernesjö hade föresatt sig att använda var (1) en kvalitativ semistrukturerad intervju, (2) en intervju baserad på fotografier och (3) en ”walk-along” – en promenad under vilken intervjuare och intervjuperson samtalar.⁵⁷ Valet av speciellt de två sistnämnda metoderna berodde på att dessa öppnar upp för mer kontroll från intervjupersonernas sida.⁵⁸ Totalt intervjuade Wernesjö 17 ensamkommande i åldrarna 16-21 under totalt 24 intervjuer. Teorin som används har utvecklats utefter de intervjusamtal Wernesjö genomfört och därför för hon fram de ensamkommandes röster redan vid presentation av sin teori.⁵⁹

Det Wernesjöns studie leder fram till är att de ensamkommande framstår leva med ett villkorligt medlemskap i den föreställda gemenskapen Sverige,⁶⁰ som titeln antyder. Men samtidigt visar hon att tillhörigheten är tryggad genom relationer med vänner vilket leder till att de själva känner sig hemma.⁶¹ Tillhörigheten är alltså kopplad till platsen, till den gemenskap som åsyftas.⁶² Därutöver menar några av de ensamkommande att främlingsstämpeln som villkorar deras tillhörighet är temporär och kan tas bort vilket under

---

⁵³ Wernesjö, Ulrika, *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices*, s. 11, 26 och 43.

⁵⁴ Ibid., s. 9, 13 och 21.

⁵⁵ Ibid., s. 11.

⁵⁶ Ibid., s. 13-14 och 43.

⁵⁷ Ibid., s. 56.

⁵⁸ Ibid., s. 57.

⁵⁹ Ibid., s. 34-35 och 69.

⁶⁰ Ibid., s. 42.

⁶¹ Ibid., s. 49 och 74.

⁶² Ibid., s. 37 och 47.

intervjuerna utförs av intervjupersonerna genom att de presenterar en egen konstitution av sig själva.⁶³ Kopplat till Hessles studie läggs det således ytterligare fokus på relationer i förhållande till att skapa tillhörighet. Detta vore intressant att studera vidare.

1.3.2.3 Sammanfattning

De två avhandlingarna har båda utvecklat sin teori abduktivt och belyst från två olika håll hur viktigt det är med relationer för att bli etablerad respektive tillhörig. De använder sig båda utav semistrukturerade kvalitativa intervjuer och formar genom sitt nya material en plattform för vidare studier kring (1) hur relationerna med vänner respektive familj internationellt sett påverkar de ensamkommandes situation i Sverige, (2) varför det formella stödet i form av BUP och grupphemsboendena inte fungerar lika stödjande för alla de ensamkommande. Avslutningsvis har de ruckat bilden på de ensamkommande som sårbara offer.

1.4 Frågeställning

För att uppnå syftet med uppsatsen om att nå mer kunskap om de mänskliga rättigheternas förverkligande och för att utgå ifrån den kunskap och de luckor som redan finns så är min frågeställning: *Vad säger framträdandet av de mänskliga rättigheternas grund i de ensamkommandes narrativ om de mänskliga rättigheternas förverkligande?*

---

⁶³ Wernesjö, Ulrika, *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices*, s. 44-45.

2. Metod och material

För att uppnå syftet med uppsatsen kommer jag först att utföra en textanalys som jag här kallar ”läsning” och därefter kommer jag att använda mig utav intervjumetodik för att få fram empiriskt material som ska analyseras genom narrativ analys. Primärmaterialet som produceras eller analyseras av dessa metoder är (1) Hannah Arendts text *The Perplexities of the Rights of Man* från boken *The Origins of Totalitarianism* som även finns med titeln *The Burden of Our Time* och (2) de transkriberingar som produceras efter genomförandet av de semistrukturerade kvalitativa intervjuerna.

Sekundärmaterialet består utav metodböcker om intervjumetodik och narrativ analys, teoriböcker om fenomenologi, en bok som helt och hållet fokuserar på etik, rapporter från UNHCR, statistik från Migrationsverket, FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (hädanefter benämnt UDHR) och det material som återgavs i avsnittet om tidigare forskning.

2.1 Läsning - en form av textanalys

Den form av textanalys jag utför kommer att ske utifrån ett fenomenologiskt perspektiv vilket kommer att bli redogjort i nästa kapitel. Vad gäller metoden har jag summerat premisser från fenomenologin som sedan används som glasögon vid läsningen av Arendts text. Allt hon beskriver kommer att ses som beskrivningar utefter vad som har framstått och dessa fenomen som tolkas därefter som en brygga till att nå sann kunskap om omvärlden. Slutligen kommer detta kopplas samman med huvudsyftet och frågeställningen kring vad kunskapen om omvärlden säger om de mänskliga rättigheternas förverkligande.

2.2 Semistrukturerade kvalitativa intervjuer

Anledningen till att jag valde att utföra semistrukturerade kvalitativa intervjuer är trefaldig. Det första skälet är att det är ett nytt sätt att utveckla förståelse för Arendts teori. Det andra skälet är att det visat sig vara användbart i tidigare forskning då det genererar en förståelse för hur människor upplever fenomen i praktiken.⁶⁴ Det tredje skälet är att syftet och frågeställningen som lägger vikt vid de ensamkommandes *erfarenheter* av de mänskliga rättigheternas förverkligande kräver en metod där det finns utrymme för intervjupersonerna att påverka situationen vari jag inhämtar kunskap. Ett samtal där intervjupersonen kan ställa

---

⁶⁴ Esaiasson, Peter, ”Frågeundersökningar”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, (2007):253-278, s. 253-254.

frågor kring intervjuarens frågor och frågornas premisser,⁶⁵ där omformuleringar kan göras för att förtydliga frågor, där effekten av frågorna kan läsas av och exempelvis få en ny ordningsföljd utefter vad intervjupersonerna är villiga att dela med sig av,⁶⁶ där uppföljningar av intervjupersonernas svar kan göras även om de inte verkat ”passa in” i det tema om de mänskliga rättigheternas förverkligande som jag valt för denna uppsats.⁶⁷ Det vill säga, där jag kan ställa följdfrågor om de ting som nämns i intervjuvaren innan jag ställer de nästkommande frågorna i intervjuguiden.⁶⁸ Således utfördes kvalitativa forskningsintervjuer med fem ensamkommande unga vuxna i 18–21-årsåldern.

2.2.1 Förberedelser inför utförandet

Planeringen har sträckt sig från valet av intervjupersoner som jag redogjorde för i avsnitt 1.1, kommunikationssättet för att få tag på de utvalda intervjupersonerna, information om intervjuförfarandet till intervjupersonerna, utformandet av en intervjuguide, att bevista de evenemang som intervjupersonerna anordnat, samt att rådgöra med andra personer som är i kontakt med intervjupersonerna för att få mer kunskap om deras liv. Tillvägagångssättet för att komma i kontakt med intervjupersonerna gick till som så att jag först kontaktade Länsstyrelsen Skåne där jag träffade Åsa Stenbäck Holmér och Katarina Carlzén, integrationssamordnare respektive integrationsutvecklare vid Länsstyrelsen Skåne, och de satte mig i kontakt med Mikaela Berg, integrationssekreteraren för ensamkommande barn vid Malmö stad. Vi träffades under två tillfällen där vi samtalade kring syftet med min uppsats samt de intervjufrågor jag skulle kunna ställa för att uppnå syftet. Vi samtalade kring hur jag skulle kunna få tag på intervjupersoner och utifrån dessa samtal valde jag att vända mig till Ensamkommandes Förbund. Förbundet är en ideell förening som drivs av ensamkommande och har som syfte att ”bygga broar mellan ensamkommande och resten av samhället för att människor ska förstå hur det är att vara ensamkommande”.⁶⁹ Detta är helt i överensstämmelse med min uppsats som kommer att sprida kunskap om bitar ur intervjupersonernas liv som ensamkommande i Sverige.

---

⁶⁵ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009, s. 262.

⁶⁶ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 39 och 41; Andersson, Bengt-Erik, *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik*, [Ny utg.], Prisma, Stockholm, 2001, s. 17 och 24; Esaiasson, Peter, ”Samtalsintervjuer”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, (2007):279-302, s. 280.

⁶⁷ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, SAGE, London, 2008 s. 24.

⁶⁸ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, s. 6 och 24-25.

⁶⁹ Ensamkommandes Förbund, *Om förbundet*, http://ensamkommandesforbund.se/?page_id=13, (Hämtad 2014-06-18).

Jag följde dem på Facebook och deltog vid två av deras evenemang: ”Asylfesten – för en värld utan gränser!” den 4 april samt ”Cykla för antirasism” den 26 april 2014. Vid evenemangen tog jag inte kontakt med de ensamkommande utan jag valde att enbart observera för att känna till den miljö som de ensamkommande bevisar. Den första kontakten med intervjupersonerna togs via mejlet som återfinns i bilaga 2. Mejlet skickades som en kopia till Ensamkommandes Förbund av Mikaela Berg och jag fick därefter svar från två personer att de kunde tänka sig att ställa upp. Jag samtalade därefter med Berg om att det enbart var två personer som gett mig svar och jag fick därefter – efter ett samtal mellan Berg och ordföranden i Ensamkommandes Förbund – en inbjudan till att delta vid Förbundets första årsmöte den 4 maj. Efter två telefonsamtal med de två intresserade ensamkommande bestämde jag ett intervjutillfälle med en av dem. Den andra personen valde att bestämma intervjutillfälle efter att ha träffat mig på årsmötet. Under årsmötet presenterade jag mig för ytterligare åtta personer varav sex av dem visade sig passa in på mina kriterier om att vara mellan 18-21 år, ha anlänt när han eller hon var under 18 samt vara innehavare av ett permanent uppehållstillstånd. Jag fick dessa personers kontaktuppgifter och ringde upp alternativt mejlade dem efter årsmötet. Intervjutillfällen bokades in med tre utav dessa personer och jag fick i slutändan ihop fem intervjupersoner. Ytterligare två personer visade intresse för att ställa upp som intervjupersoner utav de jag kontaktade men efter mina tre första intervjuer insåg jag att materialet skulle uppnå mitt syfte – att ge en praktisk förståelse för den teoretiska teorin om vad som leder till ett förverkligande av de mänskliga rättigheterna även utan intervjuer med dessa ytterligare två. De fem intervjuer jag genomförde ledde till en teoretisk mättnad.⁷⁰

Förutom Mikaela Berg samtalade jag även med Gustavo Nazar som arbetar med Relationer & Likabehandling på Centrum för Pedagogisk Inspiration, och Camilla Küster samt Sofia Pehrsson, kurator respektive verksamhetsutvecklare vid Rädda Barnen. Dessa personer delgav mig reflektioner samt tips kring intervjuernas påverkan på intervjupersonerna samt formuleringen av intervjufrågorna.

Intervjupersonerna informerade om intervjuernas syfte och tillvägagångssätt via mitt ursprungliga mejl, vid de telefonsamtal eller mejlutbyten som gjordes för att bestämma intervjutillfället och vid intervjutillfället innan påskrivandet av samtyckesblanketten. Jag valde att återge informationen muntligt samt ge tillfälle för intervjupersonerna att läsa igenom texten på samtyckesblanketten som återfinns i bilaga 3.

---

⁷⁰ Wibeck, Victoria, *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, 2., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2010, s. 60-61.

Intervjuerna var semistrukturerade åt det strukturerade hållet då jag försökt utarbeta en så noggrann intervjuguide som möjligt för att undvika att komma in på områden där jag får ta del av känslig information som eventuellt skulle kunna sätta mig eller intervjupersonerna i en jobbig situation (se avsnitt 2.5). Att jag valde just semistrukturerade intervjuer och inte helt strukturerade beror dels på att jag ville få intervjuerna till att bli så naturliga som möjligt där intervjupersonen kunde få styra i vilken ordning jag ställde frågorna och dels på att jag ville att möjligheten till att ställa följdfrågor från både mig och intervjupersonen skulle finnas.⁷¹ De öppna frågorna var i form av ”berätta om” som därmed gav utrymme för utförliga svar som präglas av intervjupersonen.⁷² Detta är anledningen till varför jag valde att utföra *individuella* intervjuer. Följden av en helt strukturerad kvalitativ forskningsintervju skulle bli att min förförståelse skulle påverka intervjupersonerna i en alltför stor grad där information som skulle utveckla teorin skulle gå förlorad.⁷³

2.2.2 Intervjuguiden

Min metod för att skapa intervjuguiden har varit att utgå från de luckor som synliggjordes utifrån den tidigare forskningen, att utgå ifrån den teori som uppkom efter den fenomenologiska läsningen av Arendt, att utgå från de intervjuguiden som användes vid den tidigare forskningen, att utgå ifrån de artiklar som finns i UDHR, och utefter en mall för strukturerade fokusgruppsintervjuer.⁷⁴ Att jag valt att använda mig av denna mall är för att det är den enda modell jag funnit för strukturerade intervjuer. Justeringar har självklart gjorts för att den ska passa individuella intervjuer. Enligt mallen bör en intervjuguide bestå utav fem sorters frågor: öppningsfrågor, introduktionsfrågor, övergångsfrågor, nyckelfrågor och avslutande frågor.⁷⁵

Öppningsfrågorna är till för att tydliggöra vilka premisser som intervjupersonerna uppfyller och varför de har blivit utvalda till att bli intervjupersoner. Dessa frågor ska gärna vara öppna varför jag valde att inleda med frågan: Skulle du kunna berätta lite om hur ditt liv ser ut idag? Anledningen till att de gärna ska vara öppna är att de då ger intervjupersonerna möjlighet att lyfta de aspekter av forskningsobjektet som är viktiga för dem vilket frigör intervjusamtalet från mina förutfattade meningar. Därefter kommer övergångsfrågorna som ska sätta forskningsobjektet i ett större perspektiv och här bad jag helt

---

⁷¹ Andersson, Bengt-Erik, *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik*, s. 76-77.

⁷² *Ibid.*, s. 73.

⁷³ Wibeck, Victoria, *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, s. 57.

⁷⁴ *Ibid.*, s. 72-73.

⁷⁵ *Ibid.*, s. 73.

enkelt om att få höra intervjupersonernas egna reflektioner kring hur deras liv har blivit: Om du tänker tillbaka på dagarna precis efter att du fick ditt permanenta uppehållstillstånd, vad tycker du själv har förändrats?

Slutligen kommer nyckelfrågorna, som jag tog med redan i introduktionsfrågorna såsom frågan: Vilka umgås du med? Här har intervjusituationen dock nått en ny nivå där vi väldigt naturligt kom in på intervjupersonernas drömmar och förväntningar på framtiden där jag dels frågade om vad som krävdes för att nå dit och dels hur personen har gjort när han eller hon har bemött motgångar. Dessa frågor syftade således till att få fram rent konkret vad som påverkat de ensamkommandes förverkligande av de mänskliga rättigheterna. Avslutningsvis kommer de avslutande frågorna och under dem försökte jag att få fram minsta tänkbara reflektion som ännu inte kommit fram.

2.2.3 Intervjusituationen

Intervjuerna har varierat mellan 40-120 minuter vilket kan bero på många faktorer men i detta fall tror jag främst att det beror på att de olika intervjupersonerna har befunnit sig i Sverige under olika lång tid – de hade helt enkelt olika mycket att berätta. De faktorer som annars har spelat in vid intervjutillfället är platsen, intervjuens innehåll, jag – intervjuaren, och intervjupersonerna (se figur 1).⁷⁶

Då intervjuinnehållet är väldigt personligt för intervjupersonerna var det extra viktigt att välja platser där intervjupersonerna känner sig trygga och där vi kan samtala ostört.⁷⁷ Dessa platser blev, utefter att intervjupersonerna hade blivit tillfrågade om var de helst skulle ses, hemma hos mig i mitt kök eller hemma hos intervjupersonerna i deras vardagsrum. Tidpunkten för intervjusamtalen bestämdes med hänsyn till när det skulle passa intervjupersonerna. En annan yttre omständighet som påverkade var valet att använda en ljudinspelare. Detta gjorde jag med tanke på att jag använde mig utav semistrukturerade intervjuer åt det strukturerade hållet (där det inte är självklart vilken riktning intervjusamtalet tagit) och med tanke på att detta är kvalitativa *forskningsintervjuer* där transparens måste finnas kring intervjusituationen.⁷⁸ Samt så hade jag med mig ett anteckningsblock för att

---

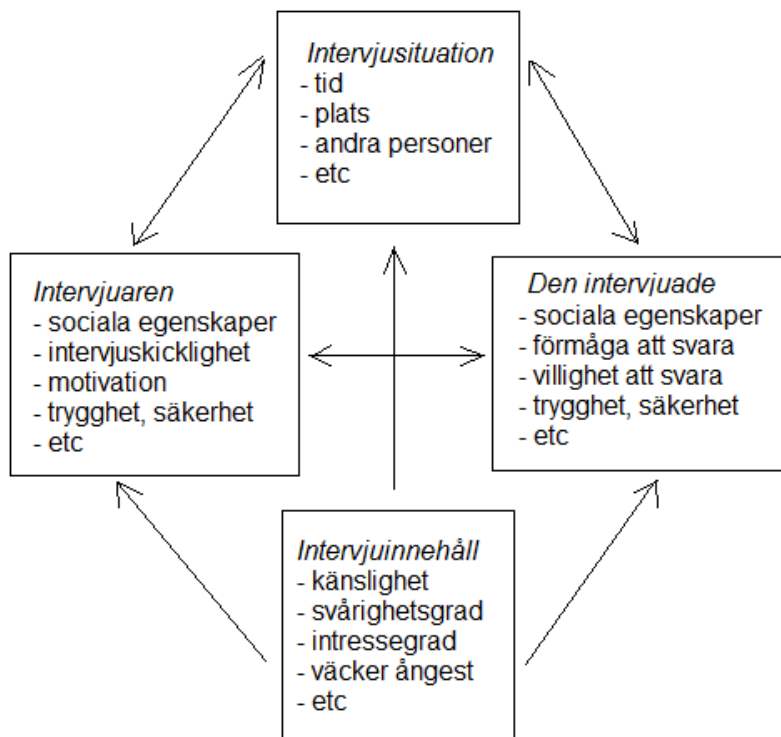
⁷⁶ Andersson, Bengt-Erik, *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik*, s. 171 och 209; Wibeck, Victoria, *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, s. 83.

⁷⁷ Andersson, Bengt-Erik, *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik*, s. 173-174 och 180; Esaiasson, Peter, ”Samtalsintervjuer”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 294.

⁷⁸ Esaiasson, Peter, ”Samtalsintervjuer”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 294.

memorera det intervjupersonerna berättade så att jag skulle kunna följa upp detta med ytterligare frågor samt för att skriva ner reflektioner.

Upplevelsen av trygghet påverkas även utav hur mycket kunskap intervjuaren och intervjupersonerna har om varandra. Först och främst var vi praktiskt taget främlingar, vi kände inte varandra och detta kan ge olika utfall i olika intervjuer. Antingen kan det verka hämmande men i de flesta fall, och så även i detta fall, kan det verka frigörande då intervjupersonerna kan berätta fritt om sina erfarenheter utifrån vetskapen om att vi troligtvis inte ska träffas igen.⁷⁹ Därutöver blir kvalitén på intervjuerna lättare att behålla då ingen information kommer att tas för given eller fyllas i med information utifrån tidigare erhållen kunskap.⁸⁰ Den information vi hade om varandra är att vi träffades på de Ensamkommandes

Figur 1. Modell över de betingelser som påverkar kommunikationen i intervjun. Hämtad ur: Andersson, Bengt-Erik, Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik, [Ny utg.], Prisma, Stockholm, 2001, s. 172.

Förbunds årsmöte. Dit kom inte bara ensamkommande som själva var med i förbundet utan även andra ensamkommande som blivit inbjudna av de som redan var medlemmar. Detta första möte implicerade att jag blivit inbjuden (vilket stämmer i det här fallet) och skapar därmed en tillitsfull relation där vi delat privilegiet att bli inbjudna.

⁷⁹ Esaiasson, Peter, ”Samtalsintervjuer”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 286.

⁸⁰ *Ibid.*, s. 286.

Övrig information intervjupersonerna hade om mig är mitt yttre intryck: jag är själv ung, brunhyad, kvinna, och född i Sverige. Jag delar de två eller tre första yttre egenskaperna med intervjupersonerna men skiljer mig från dem i de två eller enbart den sistnämnda yttre egenskapen. Övriga attribut hos mig som påverkat intervjusituationen är min motivation, mina förkunskaper och min hantverksskicklighet som intervjuare.⁸¹ Jag är oerhört intresserad av att få veta om hur de ensamkommandes liv formas när de väl har kommit till Sverige och även hur de formar sin identitet av att dels komma från ett annat land och dels av att ha bestämt sig för att leva i Sverige. Detta är färgat av att jag är andra generationens invandrare och att jag börjat förstå komplexiteten i mina föräldrars identitet. Därutöver gick jag på ett seminarium om ensamkommande unga hos Länsstyrelsen Skåne, en tvådagarsutbildning i grundläggande asylrätt anordnat av Amnesty International, jag har läst tidigare forskning om ensamkommande unga vuxna i Sverige och jag är slutligen själv bekant med de ideella organisationer som de ensamkommande varit i kontakt med. Vad gäller min hantverksskicklighet så har jag inte tidigare använt intervjumetodik men jag har erfarenhet av att samtala med unga och jag är tålmodig – bra på att invänta svar och ge betänketid till intervjupersonerna.⁸²

2.2.4 Narrativ analys och transkriberingsmetod

Analys av narrativ bygger på förståelsen av narrativ som innehållandes kunskap om vår värld – de ses som ”bryggor till omvärlden”.⁸³ Precis som fenomenologi bygger narrativ analys på att människor, i sitt försök att ge mening åt sin omvärld, uttrycker detta i ord – i narrativ.⁸⁴ Och här kommer vi in på själva definitionen av narrativ. Alla ord, all text, är inte narrativ, utan narrativ är berättelser som försöker uttrycka mening utifrån de händelser och tankar som har upplevts.⁸⁵ I narrativ finns det alltså både beskrivningar utav verkliga upplevelser såväl som berättarens syn på dessa och hur hon vill ge mening åt dem utifrån hur hon vill presentera sig själv för omvärlden.⁸⁶ Det finns många andra sätt att definiera narrativ såsom ett uppfyllande om kriterier av att händelserna ska presenteras i kronologisk ordning och att händelserna ska redogöra för ett dilemma som sedan blir utvärderat och löst.⁸⁷ Mitt val av

---

⁸¹ Andersson, Bengt-Erik, *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik*, s. 175-178.

⁸² Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 182-183.

⁸³ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, s. 3; Robert, Dominique & Shenhav, Shaul, “Fundamental assumptions in narrative analysis: mapping the field”, i: *The Qualitative Report*, Vol. 19, Nr. 22, (2014):1-17, s. 6.

⁸⁴ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative analysis*, Sage, Newbury Park, 1993, s. 3-4.

⁸⁵ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, s. 3 och 5.

⁸⁶ *Ibid.*, s. 3, 17 och 22.

⁸⁷ Robert, Dominique & Shenhav, Shaul, *The Qualitative Report*, s. 11.

definition bygger på en prioritering av att låta intervjupersonerna själva organisera sina narrativ så att deras representation av verkligheten blir så omfattande som möjligt samt för att erkänna vikt vid deras sätt att skapa mening åt sina upplevelser.⁸⁸

Berättade narrativ i intervjusamtal behöver transkriberas på ett medvetet sätt.⁸⁹ En viktig fråga att ställa sig är huruvida situationen vari intervjun utförs ska återges för att synliggöra att intervjusvaren inte är producerade utifrån ett ”jag” som aldrig påverkas utan är producerade i en intersubjektiv situation där intervjuaren och intervjupersonen skapar intervjusvaren tillsammans. Eller ska intervjusvaren transkriberas så att intervjupersonens svar står för sig självt utan ett synliggörande av den intersubjektiva situationen varifrån intervjusvaren ges?⁹⁰ Jag har valt att transkribera på ett sätt vari jag som intervjuare är inkluderad: både mina frågor, skratt och mina uppmuntrande ”mm” är utskrivna inom hakparenteser. Vidare har jag värnat om att utskriften ska vara skrivna i skriftspråk vilket gjorts genom att lägga till citationstecken vid intervjupersonernas hänsyftningar på vad andra har sagt, borttagning av upprepade ”mm” men dock ett bevarande av upprepade ”ja” eller ”nej” då en upprepning av ”nej” egentligen kan innebära ja, för att återge intervjusituationen så riktigt som möjligt.

Därefter följer en narrativ analys och här har jag valt att utgå ifrån en tematisk analys. En tematisk analys fokuserar på ”vad” intervjupersonerna berättar.⁹¹ Det är fokus på händelserna som återges och eventuella lärdomar utifrån händelserna.⁹² Denna metod har valts då den bäst överensstämmer med min frågeställning om på vilket sätt de mänskliga rättigheterna har förverkligats för de fem ensamkommande unga vuxna – hur de har framstått. Analysen ska inte misstas för att återge intervjusvaren utan vad den producerar är ett nytt narrativ om intervjusvarens narrativ.⁹³ Det är en spegling som påverkas utav mina glasögon – min frågeställning.⁹⁴ Analysens målsättning är att bibehålla narrativen hela samtidigt som den ska ge mening åt narrativen och här behövs en teori som ramverk vilket för denna uppsats kommer vara Arendts text om de mänskliga rättigheterna i boken *The Origins of Totalitarianism (The Burden of Our Time)* utifrån en fenomenologisk läsning, en definition av rättigheterna utifrån UDHR samt den kunskap som erhållits genom tidigare forskning.⁹⁵ Min egen målsättning förutom denna är att kunna generalisera kunskapen utifrån

⁸⁸ Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, Studentlitteratur, Lund, 1995, s. 48.

⁸⁹ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, s. 50.

⁹⁰ *Ibid.*, s. 21 och 23.

⁹¹ *Ibid.*, s. 54 och 58.

⁹² *Ibid.*, s. 62.

⁹³ *Ibid.*, s. 4, 6 och 28.

⁹⁴ *Ibid.*, s. 22 och 50.

⁹⁵ *Ibid.*, s. 29, 53, 57 och 73-74; Robert, Dominique & Shenhav, Shaul, *The Qualitative Report*, s. 9.

intervjupersonernas narrativ till att nå mer kunskap om hur de mänskliga rättigheterna förverkligas.⁹⁶

För att uppnå dessa målsättningar kommer jag att plocka ut kortare berättelser som är representativa för de hela intervjuerna, utifrån den tolkning jag utfört, för att därefter explicitgöra den tolkning jag gjort och vilken mening det har genererat. För att välja ut narrativen i intervjusvaren kommer jag att leta efter inledande och avslutande fraser som även kan inkludera mina frågor.⁹⁷ Därefter kommer jag titta på den mening som strukturerandet av händelserna ger och benämna narrativet utefter denna mening – utefter intervjupersonernas egna ord för att bevara så mycket som möjligt av intervjupersonernas meningsskapande.⁹⁸ Varje intervju kommer att presenteras för sig själv för att därefter jämföras med de andra i en diskussion. Ordningen för presentationen av de fem ensamkommande unga vuxnas narrativ kommer att ske utifrån den ordning jag intervjuade dem då det på bästa sätt kan synliggöra vad för kunskap jag för med mig från föregående intervju inför nästa. Att jag väljer att synliggöra denna kunskap genom att presentera intervjuerna i kronologisk ordning beror på att denna kunskap kan ha osynliggjorts för mig själv.

Slutligen vill jag påpeka att de berättelser som plockats ut i analysen därefter har transkriberats ytterligare en gång där emfas lagts på intervjupersonens berättande och således har delar av min närvaro suddats ut. Att jag valt att göra denna transkribering först här beror på att jag ville ha en så fullständig representation av intervjusituationen som möjligt innan analysen utfördes. Dessa transkriptioner har följt de transkriptioner som presenterats i Riessmans bok *Narrative analysis*.

2.2.5 Etisk diskussion

Då narrativen är intervjupersonernas sätt att ge mening åt sina upplevelser är det etiskt viktigt att behandla dessa med respekt – det är mitt ansvar.⁹⁹ Att inte utföra detta ansvar är att underminera intervjupersonernas sätt att ge mening åt sina upplevelser vilket inte minst är allvarligt utifrån Arendts förståelse av rättslösa som personer vars ord och handlingar inte har någon mening. Således är metodvalet ett led i att erkänna intervjupersonernas berättelser som relevanta.¹⁰⁰

---

⁹⁶ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, s. 13.

⁹⁷ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative analysis*, s. 58.

⁹⁸ *Ibid.*, s. 42.

⁹⁹ Henriksen, Jan-Olav & Vetlesen, Arne Johan, *Etik i arbete med människor*, 3., [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013, s. 93.

¹⁰⁰ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 41, 77-78, och 89.

Narrativen som förmedlas i intervjusvaren kan verka stärkande – ”empowering” – för intervjupersonerna men detta är enbart sant om intervjusvaren verkligen förmedlas på ett representativt sätt.¹⁰¹ Så här vill jag betona ännu en gång att min presentation av intervjusvaren är en tolkning, en av många sanningar. Därutöver kommer uppsatsen att skickas till intervjupersonerna i sin helhet så att de får se hur de blir presenterade.¹⁰² Så även om min presentation av intervjusvaren är giltig då den är en av många sanningar, är det viktigt att jämma ut maktrelationen mellan mig som intervjuare och intervjupersonerna så att presentationen inte är helt godtycklig.¹⁰³ Att undvika godtycklighet gäller både utifrån intervjupersonernas perspektiv och utifrån intervjuarens perspektiv – vi är i intervjusituationen deltagare som påverkar varandra och därför behöver presentationer av intervjusvaren verifieras intersubjektivt.¹⁰⁴

Utifrån detta perspektiv, om maktrelationen mellan intervjuperson och intervjuare, har jag funderat mycket kring huruvida en individuell intervju eller en gruppintervju är mest ändamålsenlig. Å ena sidan får intervjupersonerna mer makt över intervjusituationen om de är fler än intervjuaren, men å andra sidan är de inte längre anonyma vid berättandet av sina narrativ vilket är en begränsning som berör alla i intervjusituationen samt så skulle gruppdynamiken mellan alla påverka hur mycket plats de olika intervjupersonernas narrativ skulle få – en inte helt lätt uppgift att hantera som intervjuare vid gruppintervjuer. Då jag är nybörjare som intervjuare, då det är viktigt att bevara intervjupersonernas anonymitet och då jag ville främja en intervjusituation vari alla intervjupersoners narrativ fick ta så stor plats de ville, valde jag att utföra individuella intervjuer.

Något som hitintills lämnats osagt är huruvida min uppsatsplan lämnats in till en etikprövningsnämnd för en etikprövning enligt Lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Initialt rådde min handledare mig att genomföra detta men efter vidare samtal, då jag upptäckt att denna ansökan skulle finansieras av mig personligen samt att beslut brukar tas inom 60 dagar efter en komplett ansökan så tydliggjorde min handledare att prövning endast behöver göras om forskningen innefattar:

1. känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen (1998:204), *eller*

---

¹⁰¹ Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, s. 10 och 199.

¹⁰² *Ibid.*, s. 198.

¹⁰³ Henriksen, Jan-Olav & Vetlesen, Arne Johan, *Etik i arbete med människor*, s. 151.

¹⁰⁴ *Ibid.*, s. 163; Riessman, Catherine Kohler, *Narrative analysis*, s. 66-67.

2. personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden enligt 21 § personuppgiftslagen.¹⁰⁵

Således blev jag rådgiven att utföra strukturerade intervjuer så att det tydligt framgår redan i intervjuguiden att forskningen inte kommer innefatta den ovanstående sortens personuppgifter. Detta mål kan ställas mot mitt ansvar att skapa en intervjusituation som öppnar upp för ett samtal på så lika villkor som möjligt – där vi, intervjuare och intervjuperson, deltar på ett så jämbördigt sätt som möjligt. Detta dilemma har lett till att jag dels ville ha en väldigt strukturerad intervju som inte låter intervjupersonen, efter att ha fått veta att hon är anonym och därmed trygg i att säga vad hon vill, delge mig någon eventuellt farlig information samtidigt som jag ville ha en ostrukturerad intervju för att öppna upp för intervjupersonens jämbördiga styrning av intervjureultatet. Resultatet blev en semistrukturerad intervju åt det strukturerade hållet med frågor utskrivna redan innan intervjun men med möjlighet för uppföljningsfrågor av intervjupersonernas svar även om de inte följde de ”teman” som listats i intervjuguiden.

Övriga problemområden att ta i beaktande är att vara noggrann vid informerandet av syftet med intervjuerna till intervjupersonerna så att deras berättelser inte används i ett för dem felaktigt ändamål, att se till så att intervjupersonernas konfidentialitet är säkrad så att deras utsagor i skyddet av sin anonymitet är så utförliga som möjligt – fria från beroendeförhållanden, samt att se till så att intervjusamtalen leder till ett ömsesidigt positivt möte som exempelvis kan garanteras genom att vara tydlig med de förväntade konsekvenserna av uppsatsens publicering.¹⁰⁶ Detta kan delas in i fyra problemområden som har tjänat som grunden för det etiska protokoll jag skrev under planeringen av mitt metodval och dessa är: informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser samt forskarens roll.¹⁰⁷ För vidare information om mitt etiska betänkande hänvisar jag därför till protokollet som återfinns i bilaga 4.

---

¹⁰⁵ Etikprövningsnämnderna, *Vad ska etikprövas?*, Etikprövning av forskning som avser människor, <http://www.epn.se/sv/start/bakgrundbestaemmelser/vad-ska-etikproevas/> (Hämtat den 8 januari 2015).

¹⁰⁶ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, s. 79-80 och 84-85.

¹⁰⁷ *Ibid.*, s. 87-92.

2.2.6 Källkritik

De kriterier man bör bedöma källor utifrån enligt boken *Källkritik* samt kapitlet Källkritik i boken *Metodpraktikan* är: äkthet, oberoende, samtidighet och tendensfrihet.¹⁰⁸ Dessa kriterier må komma ur en annan vetenskaplig tradition än mina metoder och passar därför inte till hundra procent men jag har här valt att använda dem för att tydliggöra att mina transkriberingar klarat en källkritisk bedömning.

Äkthetskriteriet gäller huruvida källorna – intervjupersonerna – är de dem utger sig för att vara.¹⁰⁹ Vilka de ”utger sig för att vara” är i den här studien ensamkommande unga vuxna i Sverige med ett permanent uppehållstillstånd. Urvalet av intervjupersonerna har skett på ett sådant sätt att jag funnit intervjupersoner som uppfyller denna identitet och således är äkthetskriteriet uppfyllt.

Oberoendekriteriet gäller huruvida intervjupersonerna är i en särskild beroendeställning till mig – intervjuaren – och ifall de berättar om ting de själva upplevt, vilket skulle göra dem till primärkällor, eller om de berättar om ting som andra har upplevt, vilket skulle göra dem till sekundärkällor.¹¹⁰ Vi var praktiskt taget främlingar och de var därför inte i någon särskild beroendeställning. Ämnet för intervjusamtalet var intervjupersonernas egna livsberättelser så de var primärkällor.

Samtidighetskriteriet gäller att tidpunkten för intervjusamtalet i förhållandet till tidpunkten för de händelser som intervjupersonerna berättar om bör vara antingen nära inpå varandra för detaljerade beskrivningar eller långt ifrån varandra vid sökandet av de stora dragen i händelserna.¹¹¹ Detta då vårt minne är funtat så att vi snabbt glömmer mycket men sedan kommer ihåg det som blir kvar en oerhört lång tid därefter samt att vi idealiserar oss själva.¹¹² De händelser som intervjupersonerna berättade om sträcker sig från tre till ett år tillbaka i tiden fram till nutid vilket är en relativt kort tidsrymd. Således är tidskriteriet uppnått.

Tendenskriteriet avser intervjupersonernas benägenhet att förvränga sina berättelser så i enlighet med något inre motiv eller förväntning.¹¹³ Detta frågade jag

---

¹⁰⁸ Thurén, Torsten, *Källkritik*, 2., [rev. och utök.] uppl., Liber, Stockholm, 2005, s. 11; Esaiasson, Peter, ”Källkritik”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, (2007):303-316, s. 304.

¹⁰⁹ Thurén, Torsten, *Källkritik*, s. 11-12; Esaiasson, Peter, ”Källkritik”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 307.

¹¹⁰ Thurén, Torsten, *Källkritik*, s. 11, 34 och 56-57; Esaiasson, Peter, ”Källkritik”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 309.

¹¹¹ Thurén, Torsten, *Källkritik*, s. 26.

¹¹² Esaiasson, Peter, ”Källkritik”, i: *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 310; Thurén, Torsten, *Källkritik*, s. 31.

¹¹³ Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, s. 309; Thurén, Torsten, *Källkritik*, s. 63-64.

intervjupersonerna om och deras motiv till att ställa upp på intervjuerna varierade: någon av dem hade inte blivit intervjuad tidigare och hade inga förväntningar medan andra blivit intervjuade förr och därmed hade en förhoppning om att bistå forskningen med kunskap om ensamkommandes situation. I relation till detta kriterium så har mitt metodval tagit eventuella ”förvrängningar” med i beräkningen då kommunikation enligt denna inte kan ske utan tolkningar – ”att berätta är att välja” – och därför är det viktigt att ni alla kan se hur jag formulerade mina frågor vilka ni kan läsa i bilaga 1 samt att ni har fått ta del av den intervjusituation som var sammanhanget vari berättelserna delgavs då detta är vad som påverkade intervjupersonernas urval.¹¹⁴

---

¹¹⁴ Thurén, Torsten, *Källkritik*, s. 79-80.

3. Teori

3.1 Fenomenologi

Fenomenologi är en filosofi och metod som syftar till att nå kunskap om fenomen – ting som framstår – vare sig dessa är fysiska eller sociala.¹¹⁵ Grundaren till fenomenologin är Husserl och hans intention var att skapa ett sätt varpå man kan nå sann kunskap.¹¹⁶ Enligt honom är det enbart med tankens hjälp som vi kan nå kunskap om omvärlden.¹¹⁷ Fenomenologin bygger således på en förståelse av omvärlden som existerande och oberoende av oss människor – men att vi enbart genom våra tankar, vårt medvetande – kan nå kunskap om att den finns.¹¹⁸ En definition av vad som finns bygger på denna förståelse, att det som finns är det vi ”upptäckt”, det som ”framträtt” för vårt medvetande.¹¹⁹

För att nå sann kunskap om de ting som framträder behöver medvetandet återgå till sin ”a priori struktur” – den ”vita tavla” som är dess ursprungliga natur oberoende av en människas upplevelser och identitet och som ser omvärlden klart utan några förutfattade förklaringsmodeller.¹²⁰ För att nå detta rena medvetande behöver människor inte vända på all sin kunskap så att hon nu tror att världen inte existerar, att naturlagarna såsom gravitation inte gäller osv. För även denna inställning är en bestämd uppfattning. Så det hon behöver göra är att helt enkelt befria sig från alla inställningar.¹²¹

Det som sagts hitintills kan sägas vara två av tre steg i den fenomenologiska metoden: först behöver människan reducera sitt medvetande till sitt ursprungliga tillstånd och därefter kan hon uppleva världen så som den är rent objektivt.¹²² Nästa steg är att beskriva det hon ser men för att dessa beskrivningar ska bli fenomenologiska och inte rent epistemologiska behöver beskrivaren vara medveten om att hennes syn är begränsad. Hon kan inte se omvärlden från alla dess vinklar samtidigt och kan därför inte uttala sig om hur verkligheten är utan hur verkligheten framstår.¹²³

---

¹¹⁵ Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, Studentlitteratur, Lund, 1995, s. 42 och 61; Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, 2012, s. 3.

¹¹⁶ Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, s. 18.

¹¹⁷ *Ibid.*, s. 11-12.

¹¹⁸ Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, s. 20.

¹¹⁹ *Ibid.*, s. 8.

¹²⁰ Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, s. 18-19; Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, s. 23.

¹²¹ Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, s. 47-48; Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, s. 43.

¹²² Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, s. 87; Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, s. 8 och 58.

¹²³ Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, s. 47-48.

Dessa beskrivningar behöver uttryckas genom språket och ens språk är skapat utifrån ens omgivning.¹²⁴ Således behöver ting beskrivas flera gånger och gärna utav flera olika personer för att nå en så fullständig kunskap som möjligt.¹²⁵ Så beskrivningen är ofullständig men sann som egen entitet. Beroendet av flera människors beskrivningar beror på att den värld vi lever i är intersubjektiv – den formas och upplevs av alla oss människor från dåtid till framtid – och därför behöver den upplevas intersubjektivt.¹²⁶ Beskrivningar behöver alltså, för att vara sanna mot sitt studieobjekt, verifieras intersubjektivt.¹²⁷ Vidare behöver dessa beskrivningar, för att fånga i den mening som finns i människors handlingar – om detta är fenomenet som studeras – formas i ett narrativ.¹²⁸ Således passar en fenomenologisk teori ihop med en narrativ analys.

3.2 Arendt utifrån en fenomenologisk läsning

Det jag tar med mig från föregående avsnitt är att det som finns är det som framträtt, samt att det som framträtt kan analyseras för att nå kunskap om omvärlden. I denna läsning av Arendts text ”The perplexities of the rights of man” kommer jag leta efter fenomen samt vad dessa fenomen säger om omvärlden.

Det första fenomen som betraktas är FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Denna allmänna förklaring framstår enligt Arendt som innehållandes meningen att människan dels är fri från andras lagar och istället själv lagstiftaren, och dels att denna makt är hotfull mot människans värde på så vis att de lagstiftande människorna kan låta lagar gälla vissa personer, och låta andra personer stå utanför lagarna.¹²⁹ Signifikansen av detta ska inte tolkas som att de utanför lagarna står *över* lagarna, utan snarare att de är utanför både lagens utfall såväl som *stiftandet* av lagarna. Sett till världen människorna lever i skulle vi kunna dra slutsatsen att den i högsta grad är intersubjektiv – människors handlingar påverkar inte enbart deras egna liv utan även andras. Därutöver, vilket Arendt skriver explicit så kom de mänskliga rättigheterna att bli ”en ovärderlig del av folkets rättighet till ett suveränt självstyre”.¹³⁰ Hur detta framstår för Arendt är att den allmänna förklaringen först lyfter fram den individuella människan – här är hon emanciperad och fri från andras lagar – men sedan trycker ihop henne med en massa andra människor och således faktiskt vara underlydande

---

¹²⁴ Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, s. 59.

¹²⁵ *Ibid.*, s. 60.

¹²⁶ *Ibid.*, s. 2-3, 160 och 185-186.

¹²⁷ *Ibid.*, s. 51.

¹²⁸ *Ibid.*, s. 175.

¹²⁹ Arendt, Hannah, “The perplexities of the rights of man”, i: *The burden of our time*, Secker & Warburg, London, (1951):287-298, s. 287.

¹³⁰ Arendt, Hannah, *The burden of our time*, s. 288.

andras lagar – den suveräna statens lagar.¹³¹ Därav är det enbart de som är med i stiftandet av statens lagar som är emanciperade – värdefulla och underlydande enbart sina egna lagar. Vad detta säger om de mänskliga rättigheterna är att de är starkt sammankopplade med människors självständighet samt att denna självständighet påverkas av ens relation till stater. Det som framträder härnäst är människor utanför stater – utanför den sorts självstyre som finns däri – och det visar sig att dessa människor inte alls har några mänskliga rättigheter.¹³²

De människor som står utanför lagarna framstår återigen och blir nu uttalat identifierade med rättslöshet vilket karaktäriseras av att inte kunna skaffa ett hem, av att stå utanför lagarna likt främlingar och av att inte behandlas utifrån ens handlingar eller tankar förutom om de utfördes olagligt – de är helt enkelt inte tillhöriga någon organiserad kontext.¹³³ Detta innebär att deras handlingar och tankar inte har någon mening – de har inte något ansvar.¹³⁴ Vad detta säger om omvärlden är att världen inte nödvändigtvis är helt intersubjektiv utan vissa kan bli utestängda från den världen. Och detta är en av Arendts huvudpoänger – att den rättighet alla människor har, oberoende av andra identifikationer, är en rätt att tillhöra.¹³⁵ Således verkar vi här finna nyckeln till vad som karaktäriserar ett innehav av att ha sina rättigheter förverkligade: att tillhöra en organiserad kontext, vilket vidare karaktäriseras av att ens handlingar och tankar har mening. Slutligen drar Arendt slutledningen att platsen vari ens handlingar och tankar inte har någon mening uppmuntrar människan till att förstöra – för åtminstone då har hennes handlingar och tankar konsekvenser.¹³⁶

3.2.1 Sammanfattning

De fenomen som berörts är UDHR och rättslösa människor. Utifrån detta dras slutledningar om verkligheten som att den enda rättigheten som faktiskt kan tillhöra människor är *rätten att tillhöra*, och att när man väl tillhör så har ens *ord och handlingar mening* vilket genererar ett *ansvarstagande* istället för en lust att förstöra. Vidare kännetecknas förverkligandet av de mänskliga rättigheterna utav *självständighet* som innebär att man är med och påverkar vilka regler som gäller till skillnad från att ses som en *främling*. Detta stämmer överens med tidigare forskning och jag kommer därför leta efter referenser till detta i intervju svaren.

---

¹³¹ Arendt, Hannah, *The burden of our time*, 288.

¹³² Ibid., s. 288.

¹³³ Ibid., s. 290-293 och 296.

¹³⁴ Ibid., s. 292-294 och 296.

¹³⁵ Ibid., s. 294.

¹³⁶ Ibid., s. 297.

3.3 En kort definition av de mänskliga rättigheterna

Då Arendt inte har utvecklat någon teori om de mänskliga rättigheterna utan snarare deras grund så vill jag komplettera teorin med en förståelse av de mänskliga rättigheterna så som de är utskrivna i UDHR. Detta är speciellt av värde för att kunna formulera intervjufrågorna.

Till att börja med finns det en artikel i UDHR som stämmer överens med Arendts ”rätt till att tillhöra” och detta är artikel 28 – rätten till en social och internationell ordning vari de rättigheter och friheter som uttrycks i förklaringen kan förverkligas.¹³⁷ Så denna uppsats skulle kunna ses som ett försök att definiera hur denna ordning kan se ut. Men för att komma till saken, de mänskliga rättigheterna i UDHR är objekt vi människor ska ha rätt till och dessa objekt är bland annat utbildning, boende, arbete, mötes- och organisationsfrihet, vila och fritid och icke-diskriminering. Dessa rättighetsartiklar har jag använt mig av i intervjuguiden som ni finner i bilaga 1. Övriga rättighetsartiklar har uteslutits antingen då de kan kopplas till känsliga personuppgifter, såsom rätten till frihet från tortyr, rätten till hälsa och rätten till religionsfrihet. Eller för att de inte är relevanta för ett studium av deras liv efter erhållandet av ett permanent uppehållstillstånd såsom rätten till att ansöka om asyl. Eller för att de skulle bli konstiga att ställa i ett intervjusamtal som ska kännas naturligt såsom rätten till rörelsefrihet.

---

¹³⁷ Glendon, Mary Ann. “The Rule of Law in the Universal Declaration of Human Rights” in: *Northwestern Journal of International Human Rights*, Vol. 2, Nr. 1, (2004):1-19, s. 2; UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 december 1948, 217 A (III).

4. Fem ensamkommande unga vuxnas narrativ

Nu är det dags att få reda på mer om de ensamkommandes situation i Sverige men för att förstå dessa kommer jag först ge en kort bakgrund. Därefter kommer de ensamkommandes narrativ att presenteras och de namn som där används – Erfan, Sam, Sarah, Eshan och Surosh – har valts i samråd med intervjupersonerna.

4.1 Narrativens bakgrund

När ensamkommande flyktingbarn anländer till Sverige får de bo i transitboenden i den kommun där de tog sin första kontakt med en svensk myndighet. I väntan på att deras asylansökan ska prövas av Migrationsverket och ska Migrationsverket finna ett mer permanent boende för den ensamkommande i en anvisningskommun.¹³⁸ Boendena kan antingen vara gruppboenden, så kallade HVB-hem eller familjehem.¹³⁹

Både ankomstkommunen och anvisningskommunen har ansvar för att utse en god man, upprätta en ”vårdplan och en genomförandeplan i samverkan med den unge och den gode mannen”, att se till så att barnet får gå i skolan, och hälso- och sjukvård.¹⁴⁰ Den gode mannen ska ”företräda barnet i föräldrarnas ställe och bevaka barnets rättigheter. Uppdraget tar slut då den ensamkommande fyller 18 eller då den ensamkommande får ett uppehållstillstånd innan han eller hon har fyllt 18 och är berättigad till en ”särskilt förordnad

---

¹³⁸ Migrationsverket. *Ankomstkommun*. 2013-11-28. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Overenskommelser-om-mottagande/Ankomstkommun.html> (Hämtad 2014-08-03); Migrationsverket. *Anvisning av kommun*. 2014-04-28. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Overenskommelser-om-mottagande/Anvisningskommun.html> (Hämtad 2014-08-03).

¹³⁹ Sveriges Kommuner och Landsting. *Röster från ensamkommande barn – Ett projekt med samverkansperspektiv*. Rapport, Stockholm, 2014, tillgänglig elektroniskt: http://ensamkommandebarn.skl.se/BinaryLoader.axd?OwnerID=4116cac8-d7fb-4060-85cd-4ca85f92ff7d&OwnerType=0&PropertyName=EmbeddedImg_748850f9-9d84-4ab2-be72-345472302fa6&FileName=R%C3%B6ster+fr%C3%A5n+ensamkommande+barn.pdf&Attachment=False (Hämtad 2014-07-25), s. 14; Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Skolverket, Länsstyrelserna & Socialstyrelsen. *Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar*. 2013, tillgänglig elektroniskt: <https://projektwebbaradmin.lansstyrelsen.se/integration/SiteCollectionDocuments/ovrigt/130318%20Ny%20fold%20er%20f%C3%B6r%202013.pdf> (Hämtad 2014-07-25), s. 10.

¹⁴⁰ Sveriges Kommuner och Landsting. *Röster från ensamkommande barn – Ett projekt med samverkansperspektiv*, s. 14; Migrationsverket. *Olika myndigheters ansvar*. 2014-02-13. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Olika-myndigheters-ansvar.html> (Hämtad 2014-08-03).

vårdnadshavare”.¹⁴¹ Boendepersonalen har ansvar för ”den dagliga omvårdnaden och tillsynen”.¹⁴² När de ensamkommande har fyllt 18 brukar de generellt flytta från gruppboendet till en egen lägenhet eller en utslussningslägenhet.¹⁴³

Utbildningssystemet är organiserat så att de ensamkommande, som oftast är i gymnasieåldern,¹⁴⁴ först får läsa in svenska samt behörighetsgivande ämnen inför gymnasiet. Fram till den 1 juli år 2011 gällde förordning 2001:976 och i den står det att de ensamkommandes rätt till utbildning vid gymnasiet upphör om de ensamkommande inte hunnit påbörja gymnasiet innan uppnåendet av 18 års ålder.¹⁴⁵ Från den 1 juli 2011 började den nya skollagen (2010:800) tillämpas och enligt den gäller de ensamkommandes rätt till att få gå i gymnasiet fram till ”det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år”.¹⁴⁶

Vad de ensamkommande inte har någon självklar rätt till om de inte är medborgare är bland annat diplomatiskt skydd och bistånd: ”Folkrättsligt är medborgarskap oftast en förutsättning för en stats rätt att intervensera och diplomatiskt skydda en person inom andra staters områden och gentemot andra stater”.¹⁴⁷

4.2 Erfans narrativ

4.2.1 Ansvar för att hjälpa fastän det är någon som vi inte känner

För mig är alla personer viktiga, för jag tycker att alla personer ska vara lika [viktiga].

När man träffar någon som behöver hjälp och så i stan som jag inte känner tycker jag att vi har ansvaret att hjälpa fastän det är någon som vi inte känner

Gloria-Karin: vilka personer har stöttat dig känner du?

---

¹⁴¹ Migrationsverket. *Gode mannens roll under asyltiden*. 2014-04-16. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Gode-mannens-roll.html> (Hämtad 2014-08-03); Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Skolverket, Länsstyrelserna & Socialstyrelsen. *Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar.*, s. 8.

¹⁴² Sveriges Kommuner och Landsting. *Röster från ensamkommande barn – Ett projekt med samverkansperspektiv*, s. 18-19.

¹⁴³ Sveriges Kommuner och Landsting. *Röster från ensamkommande barn – Ett projekt med samverkansperspektiv*, s. 21.

¹⁴⁴ Sveriges Kommuner och Landsting. *Skolans ansvar*. 2013-08-13. <http://ensamkommandebarn.skil.se/kommunensansvarensamkommande/skolansensamkommande> (Hämtad 2014-08-06).

¹⁴⁵ SFS 2001:976. *Förordning om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.* Stockholm: Utbildningsdepartementet, paragraf 6.

¹⁴⁶ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Kapitel 15, paragraf 5; SFS 2010:801. *Lag om införande av skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet, paragraf 1.

¹⁴⁷ SOU 2013:29. *Det svenska medborgarskapet*. Stockholm: Justitiedepartementet, Kapitel 3, avsnitt 3.3.3, s. 79.

Erfan: Eh asså, det var ju föräldrar som jag inte kände från början, och dem kände inte mig heller.

Ja och då fick jag ett stöd av dem och sen har jag bra relation med dem och då fick jag lära mig mer av dem, att [man] ska hjälpa folk som, alltså oberoende av nationalitet, hudfärg och sånt.

Och ja ibland hade det inte varit en viktig sak [för dem] när dem stöttade mig, fast det betydde mycket för mig

och då kände jag mig, alltså den där känslan som jag fick hjälp för detta hade varit jätteskönt, jättebra för mig.

Så jag tänker att om jag ska hjälpa andra så ska dem också känna som jag kände.

Precis som föräldrarna hjälpte Erfan trots att de inte kände honom (alltså de nya föräldrarna här i Sverige) vill han själv hjälpa de han inte känner. Trots att kopplingen mellan de två svaren utförs genom min fråga så tydliggör svaren att de föräldrar Erfan fick här i Sverige fick honom att känna sig på ett speciellt sätt som han nu vill sprida vidare till andra. Genom föräldrarnas och Erfans relationsskapande skapades en plats vari hans och andras handlingar har mening vilket uppmuntrade honom till att åta sig ansvaret som det innebär att vara en skyldighetsbärare.

4.2.2 Det är vi som ska representera oss

Gloria-Karin: Hur startade ni förbundet?

Erfan: Alltså först den, har ju varit en annan förening som hette Ensamkommandes förening där vi varit medlemmar

då hade det blivit en liten konflikt där för dem ville bestämma över oss

och sen så eh, vi har bildat den här föreningen för att ingen ska bestämma över oss

för att det är vi som ska representera oss

Och när vi såg att dem skulle bestämma över oss och att det inte skulle vara demokratiskt så lämnade vi Ensamkommandes föreningen och bildade Ensamkommandes Förbund istället.

Och tanken var, att typ förbättra ensamkommandes situation, att deras röster blir hörda och att dem kan göra vad dem vill och vi skulle typ, utreda deras behov och ah, allt som handlar om ensamkommande skulle vi göra.

Här illustreras en kamp för självstyre där andra försökt agera för dem men trots intentionen tystat deras röster. Kopplat till Parekhs tidigare forskning visar detta att ett agerande för andra kan kränka, då det, förstått utifrån Arendts definition av rättslösa, utförs som om de ensamkommande inte har något annat att falla tillbaka på – de är utanför lagen. Agerandet, så som det illustreras av Erfan, verkar bli en sorts välgörenhet som renderar de ensamkommande till objekt utan en egen vilja – utan en egen röst. Vad som är än mer spännande är att Erfan, tillsammans med andra, agerar för att skapa en ny plattform så att de faktiskt ska bli emanciperade och självstyrande – de Ensamkommandes Förbund. Genom denna plattform uttrycker de sina röster och blir på så vis tillhöriga. Frågan som återstår är om deras röster tillmäts mening av andra – är de i sanning tillhöriga eller enbart villkorligt tillhöriga? Och vem bestämmer detta? Två andra frågor som väcks är huruvida de insett sitt ansvar som det innebär av att vara tillhörig och ifall detta förbund kanske, trots goda intentioner, tystar andra ensamkommandes röster?

4.2.3 När vi inte hade Ensamkommandes Förbund. Då har vi varit där

Jag har ju varit typ medlem i Hasselas aktiviteter sen två och ett halvt år sedan när vi inte hade Ensamkommandes Förbund. Då har vi varit där och sen så när vi skulle starta Ensamkommandes Förbund så visade dem intresse, att dem vill samarbeta och dem sa att, tills ni har skaffat en egen lokal så kan ni ha era möten här och ni kan använda allt utrymme och allt material som finns här och ja, då tänkte vi att det här är, det här kan vi, det här kan vara en positiv sak för oss att ha en lokal, att ha ett rum där vi kan hålla våra styrelsemöten och typ såna där, och prata om saker. vi har ju fortfarande kontakt med dem och vi ska snart starta ett projekt som heter Mötesplats, tillsammans med Hassela och Malmö Stad och, ah, och vårt samarbete ska fortsätta både i Hasselas kontor och där i Mötesplats. Där ska vi ha verksamhet tillsammans och aktiviteter.

Detta är intressant att sätta i kontrast till berättelsen om anledningen till varför Förbundet startades. Här agerar inte Hassela *åt* de ensamkommande utan vill snarare *samarbeta*. Det framstår som att Hassela fungerat som ett rum som varit välbekant – ett hem. Så en plats att kalla hem framträder här som en signifikant förutsättning för ett gemensamt agerande. Samtidigt som hemmet, vilket Förbundet är ett exempel på, kan vara ett resultat efter gemensamt agerande. Vidare kan vi säga att det framstår som att Erfan alltid haft en plats att utgå ifrån vari hans handlingar och tankar har tillmätts betydelse. Det så absoluta utanförskap

Arendt beskriver (gällande statslösa) verkar inte vara det Erfan upplevt (åtminstone inte under den tidsperiod i hans liv som jag undersöker).

4.2.4 Tänker mer på framtiden

Gloria-Karin: om du jämför med hur det var de första dagarna efter att du hade fått ditt uppehållstillstånd, vad kan du se för skillnader med idag?

Erfan: När jag fick mitt uppehållstillstånd så, alltså när jag läste brevet, så kunde jag, så var det nåt sånt att jag var kanske hopplös och sånt för att stanna här

Det hade varit mycket, jag hade varit väldigt yr och visste inte vad jag skulle göra och jag var väldigt glad

om man ska jämföra med nu så, *då* hade jag, kanske mycket kortsiktiga planer på vad jag skulle göra, till exempel om en vecka kanske

men nu så har jag typ långsiktiga planer, vad jag ska göra om kanske några år, fyra år,

ah mina tankar har ju ändrats, mitt sinne har ju ändrats och tänker mer på framtiden.

Även om Erfan alltid haft någon plats vari hans handlingar och tankar haft mening så verkar icke-tillhörigheten till andra platser ha påverkat hans tankar. På så viss verkar utanförskap begränsande på meningen av människors tankar och därmed kanske även meningen av ens handlingar på ett indirekt sätt. I relation till denna berättelse kan vi ånyo titta på det absoluta utanförskap Arendt beskrivit för statslösa, hur hade det påverkat Erfan om han aldrig fått ett uppehållstillstånd, någonstans? I det scenariot bekräftas Arendts emfas på att ett medborgarskap (eller ett permanent uppehållstillstånd) faktiskt behövs trots andra platser som ger mening åt ens tankar och handlingar.

4.2.5 Sammanfattning

Genom Erfans narrativ har betydelsen av relationer och stöd för att skapa familjära platser varit betydelsefulla för att han ska inse att hans handlingar verkligen har betydelse. Vikten här ligger således på hur betydelse åt handlingar och tankar upplevs finnas av individen. Utifrån detta perspektiv, och utifrån kunskap om att asylprocessen brukar var en fas som präglas av osäkerhet, kan vi förstå att erkännandet av ens handlingar är oerhört viktiga för att en ska utföra handlingar och tankar obehindrat.

4.3 Sams narrativ

4.3.1 Om du fortsätter såhär så kommer du bli av med din plats

Sam: innan bodde jag i [namn på stad] och då när jag fyllde 18 så skickade dem mig till komvux, vilket inte är lagligt. Så jag fick plugga på komvux ett år,

sen kom jag på att nä det här funkar inte så jag bråkade med rektorn för att jag, asså, enligt lagen så har alla rätt till undervisning i sitt modersmål.

Så jag krävde det av rektorn och sa: ja men jag läser ju på komvux och jag läser ju vissa ämnen på gymnasienivå så varför inte?

Men så då sa hon nä, om du, om du fortsätter såhär så kommer du bli av med din plats här.

Sen tänkte jag att jag ska gå till tidningen och säga det för jag har ju rätt, men efter ett par dagar så tänkte jag skit i det, jag flyttar härifrån.

Sen flyttade jag till [namn på stad], började på komvux och resten blev såhär att jag blev klar med gymnasiet vid jul förra året.

Här har Sam inte fått sin rättighet till att vara lika inför lagen respekterad. Han fyllde 18 strax innan höstterminen 2011 – när den nya skollagen trädde i kraft – och borde därmed ha fått läsa sin gymnasieutbildning vid gymnasiet. Vid utförandet av anspråk på hans rätt till modersmålsundervisning blev Sam tillsagd att han till och med skulle förlora sin plats på utbildningen, att en kränkning skulle ske gentemot hans mänskliga rättighet till utbildning. I relation till den lucka Hessle synliggjorde om att inte alla ensamkommande får ta del av vårt samhälles stöd till lika stor del får vi nu ett konkret exempel. Ingen stödjer Sam i att få sina rättigheter respekterade. Varken Sams ord eller handlingar, eller att rättigheterna var lagstadgade räckte för ett förverkligande av rättigheterna. Enligt Arendt skulle rättigheterna kanske ha förverkligats genom *gemensam* handling. Antingen genom att Sam agerar med andra, eller att andra som exempelvis en myndighet, agerar för honom, eller tillsammans med honom. Därutöver skulle vi, utifrån Arendt, kunna säga att rektorn troligtvis agerade som hon gjorde för att hon var utan förankring i den gemensamma världen.

4.2.2 Värdig för den här världen

Nu när jag är klar med gymnasiet så vet jag inte vilken energikälla som har drivit mig hit

men jag tror att *viljan* till att utvecklas, är den källan,

och jag vill utvecklas hela tiden

så att jag får den känslan att jag är värdig för den här världen

jag har tänkt på det också att plugga till astronaut men det får bli efter att jag har egen bostad och asså har det som får mig att känna mig trygg och sen får jag börja med fysik och astronomi, jag gillar det.

För Sam är det oerhört viktigt med utveckling – det ger en känsla av värde. Kanske utvecklingen är det som stärker kopplingen mellan Sams handlingar och meningen i de konsekvenser som följer av handlingarna. Det vill säga, det Sam benämner utveckling innehåller en förankring till vår gemensamma värld och även till självständighet. Utifrån Arendt skulle vi här kunna förstå det som att tryggheten främjar frihet till handling – självständighet – vilket ger en känsla av att vara värdefull då handlingar utförda i den gemensamma världen öppnar upp för tillskrivelse av värde till både handlingar och jaget bakom handlingarna. Trygghet blir här nyckeln till självständighet vilken är ett karaktäristika av att inneha rättigheter enligt Arendt.

4.2.3 Sammanfattning

Sams narrativ väcker en ny förståelse kring vad Arendt menar med att befinna sig i en organiserad kontext vari en tankar/ord och handlingar har mening. Även om Sam hade ett uppehållstillstånd och därmed var tillhörig den organiserade kontexten Sverige, så krävs det att denna eller en annan kontext inom Sverige ger trygghet för först då kan Sam agera till fullo. Och på så vis ges hans handlingar mening och han själv blir värdefull – självständig. Vidare ska självständighet inte förstås som själviskhet då enbart handlingar som tillskriver Sam och hans handlingar värde gör honom värdefull – självständig.

4.4 Sarahs narrativ

4.4.1 Kontakt med dem

Sarah: Jag vet inte varför men det är svårt att få kontakt med svenskar

Gloria-Karin: Ser du att du skulle kunna göra något åt det?

Sarah: Ja man måste få kontakt *med* dem, prata *med*, för annars

jag hade en skolkamrat, som är svensk, [Sarah förståller rösten:]”Vad gör du?

Inget”, ”varför kommer du idag? Därför” – Det är svårt! Eller hur?

Man måste prata, men ibland är det svårt, *hur* man ska få kontakt. Man vill inte få svar som: det är bra. Det är kort och då svårt att få kontakt.

Det är väldigt intressant hur Sarah betonar att man ska prata *med* de man vill få kontakt med. Kontakt – som skulle kunna tolkas som att få mening tillskrivet till ens jag, handlingar och ord – ska utifrån det här perspektivet uppnås genom ett specifikt sätt att forma sina handlingar och ord. Precis som man behöver göra för att ens handlingar inte ska rendera andra till objekt utan istället leda till ett förverkligande av de mänskliga rättigheterna. Bildandet av den plats vari ord och handlingar har mening måste utifrån detta skapas gemensamt – *med* varandra.

4.4.2 Om man är ensam vill man prata

Gloria-Karin: Du sa att som ensamkommande har man behov, vad är det för behov du ser?

Sarah: Eh, först och främst behöver man känsla, känsla av andra och att prata

när jag kom till Sverige hade jag mina bröder, men när andra ensamkommande kommer till Sverige

De behöver prata för de har varit ensamma hela vägen till Sverige, det har varit jättetufft, jag vet.

De behöver prata, de behöver aktiviteter, de behöver mer än bara boende och sen gå till skolan, så mycket vana. De behöver mer av livet,

De behöver lite roligt och spännande, och vi har gjort förbundet för att skapa aktiviteter för ensamkommande och det blir kul för vi skapar en familj.

Då får dem prata, om man är ensam *vill* man prata om vad som har hänt på vägen, varför dem kom hit – de behövde kämpa lite.

Sarah uttrycker här att de Ensamkommandes förbund skapar en familj åt ensamkommande – en plats vari man kan prata. En plats vari de ensamkommandes ord får mening och där de ens har *möjlighet* att prata. Genom en trygg och familjär plats – respekterandet av organisations- och mötesfrihet – möjliggörs handlingar, möjliggörs mening åt handlingar och då möjliggörs emanciperingen. Så bryts ensamheten och så uppnås förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Eller? Samtidigt tar jag i detta narrativ inte hänsyn till att de ensamkommande kanske inte har tillhörighet till andra platser – men som Sams och Erfans narrativ visat så är det en viktig beståndsdel i förverkligandet. Det som därutöver fångar min uppmärksamhet är formuleringen av att ensamkommande behöver en känsla av andra. Sarah verkar här syfta på det Arendt skriver om att ensamhet kännetecknas av en frånvaro från verkligheten – vilket här nu definieras som en frånvaro från människor. Och då avser inte denna frånvaro en avsaknad av människor på platsen – utan en avsaknad av kontakt med människor på platsen.

4.4.3 Sammanfattning

Genom Sarahs narrativ får vi veta vad Arendts uttryck om att inte vara förankrad i verkligheten innebär i praktiken – att inte ha kontakt: att inte kunna prata *med* andra människor.

4.5 Ehsans narrativ

4.5.1 Det var vi som inte kunde acceptera deras tankar

När de är på andra sidan så tänker dem att när vi kommer till Europa så kommer vi vara fria. Där får man göra *allt* man vill.

Men när man är här så är det inte så. Man får göra saker och ting men allt har sin tid och plats.

Och när de kommer hit så krockar dem. De gör misstag. Och ibland gör de såna misstag att man inte kan ersätta dem med något annat.

Så efter ett tag börjar de dricka mycket alkohol.

Men nu när jag ser dem, om dem dricker, så dricker dem lagom, dem gör inte något dumt.

Men det är ett problem så *vi* inom föreningen ska jobba med det.

Vi tänker dela med oss av våra erfarenheter. Så att de inte ska göra de misstag vi gjort.

Vi hade också fått information fast det var från någon som hade varit i Sverige som de ville att vi skulle acceptera direkt.

Så det... det var *vi* som inte kunde acceptera *deras* tankar.

När någon ny kommer till Sverige så säger jag till honom att det är så, det är så.

Och det blir lätt för honom att acceptera det för han vet att jag en gång var som han.

I detta narrativ uttrycker Ehsan hur vissa nyanlända ensamkommande mött de regler som finns i Sverige. De krockar, gör misstag. Misstagen kan förebyggas med hjälp av information. Men de nyanlända kommer inte tillskriva mening åt ord från vem som helst utan de behöver komma från någon de accepterar. Utifrån det här perspektivet tillhör den gemensamma världen de ensamkommande och andra blir utestängda. Men här uttrycks en lösning – andra

ensamkommande kan fungera som en brygga. De står med fötterna i flera världar – i det här fallet är det dem som har mest förankring i världen – och kan förmedla reglerna som finns i den värld de nyanlända hitintills funnit främmande. Utifrån Arendt kan vi förstå krocken som ett utanförskap. Det skulle förklara de nyanländas destruktiva beteende då de inte kan utföra de handlingar de trott de kunde. Arendt skriver även att främlingen verkar skrämmande för de innanför då främlingen påminner de ”innanför” hur begränsade de är vilket skulle kunna förklara varför de nyanlända inte kunde acceptera ”främlingens” ord.

4.5.2 Själva personen kan hjälpa sig själv

Det finns stöd man kan få som till exempel psykisk som är jätteviktigt för mig och för de andra som kommer ensamma.

Personen behöver någon att prata med... det är problemet som alla har tror jag. Att de känner sig ensamma.

Och vissa ungdomar kan fylla ensamheten med något.

Någon *frisk* aktivitet som idrott.

När jag spelar fotboll – när jag inte har något att plugga – så blir jag så trött att när jag kommer hem så pallar jag inte tänka på något annat.

Så på det sättet fyller jag på min ensamhet.

Och jag tror inte att någon kan hjälpa. Det är själva personen som kan hjälpa sig själv.

Man kan inte tvinga någon att springa och spela fotboll.

Det ska vara någon som kan påverka, som kan säga: ”kom in, kom igång”.

Men, när man är helt ensam och känner sig så att man inte har någon som kan hjälpa så tar dem vägen till alkohol...

Likt Sarah tar även Ehsan upp att ensamma behöver prata. Att ensamma behöver kontakt. Och denna kontakt kan ges genom idrott – rätten till vila och fritid – då det är en ”frisk” aktivitet. Det Ehsan poängterar med idrotten är att den gör en för trött för att uppleva sig ensam. Men steget till aktiviteter ligger främst hos en själv. Tidigare klagade Ehsan att det är få som kan påverka en när man är ensam, och här förklaras det med att den ensamme uppfattar det som att ingen kan hjälpa. Men samtidigt har man själv den möjligheten. I Sams narrativ så möjliggörs handlingar av en trygg plats – och det är kanske dessa människor, som utgör den trygga platsen, som kan säga ”kom in, kom igång”. I Erfans narrativ uttrycktes det hur

föräldrarna – som varit totala främlingar – utgjorde den trygga platsen så i relation till vad Ehsan sa i 4.5.3 om att han och andra inte lyssnat på information då de inte accepterade informatören direkt, så kan kanske vem som helst bli de här personerna bara tid ges.

4.5.3 Jag ville bara vara ensam

Jag var inte nöjd med att hela tiden vara på boendet.

Det fanns en massa regler: man fick inte bjuda in vänner, man ska inte lyssna på musik på hög volym och man ska städa, alltså såna grejer.

Och eftersom jag var där nästan två år var det för mycket för mig.

Jag ville bara vara ensam, jag ville styra mig själv.

Den dagen jag flyttade så, tack gud: alltså jag blev fri

Frihet framstår vara ett centralt fenomen för Ehsan och ger här ett nytt sätt att förstå ensamhet, ansvar och självständighet. Tidigare var ensamhet likställt med att leva utanför den gemensamma världen – att inte tillerkännas mening oavsett ens handlingar och ord. Ansvar ansågs uppstå när ens handlingar och ord attribuerades mening. Och självständighet ansågs vara när man hade del i lagstiftningen, när man var underlydande sina egna lagar, och hade blivit tillskriven värde – lagarna efterföljdes ju. I Ehsans narrativ har han ansvar, han lever i den gemensamma världen och hans handlingar och ord tillskrivs mening. Men inte den meningen att hans regler är de som gäller. Så även om han lever i den gemensamma världen är han inte självständig. Ensamhet däremot blir liktydigt med självständighet vilket inbegriper att en själv, ens ord och ens handlingar ges betydelse. Men det är en ensamhet inom den organiserade kontexten. Så hotet om destruktiva handlingar kan alltså även finnas innanför. Och just det skriver Arendt: ”Even the emergence of totalitarian governments is a phenomenon within, not outside, our civilization”.¹⁴⁸ Men det blev inte omnämnt i läsningen av Arendt då jag inte kunde uttyda dess mening förrän nu. Jag har således begränsningar i att tillskriva andras ord mening vilket här kunde åtgärdas genom Ehsans narrativ – en intersubjektiv verifikation.

4.5.4 Sammanfattning

Genom Ehsans narrativ får vi exempel på hur människor kan agera för andras meningsfulla existens i den gemensamma världen genom att förankrade människor som inte är främlingar

---

¹⁴⁸ Arendt, Hannah, *The burden of our time*, s. 289.

kan ge information om den gemensamma världens regler. Det verkar som att främlingskapet är tidsberoende och att vem som helst kan etablera kontakt bara tid ges. Slutligen får vi här syn på en ny sorts ensamhet – den inom den gemensamma världen. De mänskliga rättigheterna kommer således inte bli oförstörbara trots att ingen är utanför.

4.6 Suroshs narrativ

4.6.1 Ni snackar inte om dem

Surosh: Sverige snackar väldigt mycket om barn.

Och jag var uppe i riksdagen en gång och sade att vi inte borde snacka om *barn*,

det är bättre om vi vet vilka vi pratar om,

många barn i Sverige har inte rätt att gå till skolan, de har bara råd att köpa bröd till en smörgås.

Ni snackar inte om dem, ni snackar bara om barn som har sina sista fyra siffror.

Så det är bättre om ni säger tydligt att ni pratar om barn som har sina fyra sista siffror.

Om vi ska prata om *barn* så ska vi även prata om dem som är i en utsatt situation,

som inte har de fyra sista siffrorna.

Gloria-Karin: Ser du att det finns möjligheter att förändra detta?

Surosh: Ja det finns. Eftersom Sverige har ett demokratiskt system så betyder det att folk kan bestämma.

Ett demokratiskt system är inte att likställa med att människors mänskliga rättigheter har förverkligats, men det är en viktig grund för förändring. Genom systemet – en organiserad kontext – finns möjlighet för överenskommelser som i sin tur möjliggör självständighet – handling utefter egna regler. Vidare syftas det inte enbart på självständighet för vissa här – utan även för de som de överenskommande parterna agerar för. Vilket sträcker sig från att bli talade om till att själva tala.

4.6.2 Ses som människa och inte som ett papper

Gloria-Karin: Vad innebär rättigheter för dig?

Surosh: Att man accepterar varandra. Att man ska ses som människa och inte som ett papper.

Jag var i [namn på land] och ringde till ambassaden och sade att ”jag har blivit kidnappad, hur kan ni hjälpa mig?”

Jag berättade att jag heter [namn], att jag har uppehållstillstånd och dem sade att ”okej vi kan boka tid om tjugofem dagar.”

”Okej men om *en* dag kommer de att döda mig. Om tjugofem dagar kommer det inte att finnas någon mening.”

”Okej men tyvärr vi har inte någon tid.” sen avbröt dem telefonen.

Efter en timme ringde jag igen från en annan telefon och sen sade hon att: ”har du uppehållstillstånd eller är du medborgare?”

så jag sade att: ”nej jag är medborgare”.

Och sen sade hon att: ”om du är medborgare så kommer vi gärna och hjälper dig. Om du har uppehållstillstånd så får du gärna vända dig till den [namn på land] ambassaden”.

Och jag vet att den [namn på land] ambassaden, dem vill *döda mig* och så ska jag vända mig till dem? – ”Nej, nej jag är medborgare.”

”Okej du får komma idag till ambassaden”.

Så mycket skillnad finns det: medborgare eller [ohörbart] – samma människa.

Tidigare har benämningen att vara accepterad likställts med någon som är innanför den gemensamma världen – och här uttrycker Surosh explicit att de som är accepterade är de som har rättigheter. Vidare tydliggörs allvaret i att inte vara medborgare utan innehavare av ett uppehållstillstånd – det är inte samma rättigheter trots att människan är densamma. I den här situationen är Surosh legalt rättslös utan ett medborgarskap. Men hans ord och handlingar har fortfarande betydelse – han är inte helt utlämnad till andras välvilja eller till slumpen.

4.6.3 Sammanfattning

Suroshs narrativ säger oss att de mänskliga rättigheterna kan börja gälla alla när människor agerar för det, vilket i sin tur möjliggörs av ett system där människor möts organiserat. Samt så exemplifieras det hur viktigt ett medborgarskap är för att behandlas som en rättighetsbärare. Lösningen Surosh tog var att agera som mer än det enkelspåriga papper han är.

5. Diskussion

Låt oss nu titta på presentationen av grunden för de mänskliga rättigheterna i de fem narrativen för att härleda oss fram till en slutsats.

Avseende den gemensamma världen så kan vi titta på det narrativ där Erfans föräldrar var en trygg plats – en gemensam värld – som förankrade honom och gjorde att han ville agera ansvarsfullt som en upprätthållare av de mänskliga rättigheterna. Ett annat narrativ är det om hur Ehsans gruppboende även det var en trygg plats men här kände Ehsan sig fångslad. Han kunde inte agera så som han ville – han var inte självständig. Vidare är de Ensamkommandes Förbund en trygg plats så som det framstår i Sarahs narrativ – det möjliggör handlingen att tala. Utifrån dessa olika skildringar av den gemensamma världen framstår det som att den möjliggör handling som kan tillskrivas mening som dessutom är meningsfullt då det sker efter en förankring med omvärlden. Dock är den gemensamma världen begränsande på handlingar. Finns det någon problematik i detta? Genom Sams narrativ får vi även där en skildring utav hur trygghet – här förstått som social trygghet – öppnar upp för handlingar som i sin tur genererar känslan av att vara värdig. Och såsom Arendt beskriver framträdandet av UDHR så är detta just en av två delar i syftet med de mänskliga rättigheterna – att erkänna att människan nu är den som bestämmer över sig själv.

Men samtidigt får vi veta att denna självständighet inte nödvändigtvis kan nås på den trygga platsen vilket bland annat illustreras av Erfans narrativ om hur en förening som verkade syfta till att stödja ensamkommande egentligen tystade deras röster – begränsade handlingar så att de inte längre kunde tillskrivas mening. Och här kommer vi in på den andra delen i syftet med UDHR som Arendt beskrev det – ett skydd mot kränkande behandling. Skyddet bestod i detta narrativ utav att de ensamkommande själva organiserade sig och med stöd av en annan förening – Hassela – skapade de Ensamkommandes förbund. Så skyddet ska inte enbart gälla gentemot statens så kallade suveränitet utan även andra människor. Vidare bekräftas Arendts teori om vikten av människors agerande för att upprätthålla de mänskliga rättigheterna.

Det framstår som att den gemensamma världen ger en grund för att människor ska kunna tillskrivas mening. Men om inget medbestämmande återfinns så kommer handlingarna som är premisen för att tillskrivas mening gå förlorade och på sikt kommer den gemensamma världen inte räcka till för förverkligandet av de mänskliga rättigheterna.

Avseende den organiserade kontexten har vi fått ta del av Suroshs två narrativ där det första visar hur existensen av en demokratiskt organiserad kontext öppnar upp för

självständighet – kontroll över de begränsningar och möjligheter som omkretsar handlande – genom att överenskommelser kan slutas. Det andra narrativet visar hur farligt det är att inte ha fullt medborgarskap i en organiserad kontext men motbevisar samtidigt det Arendt skrev om att de utan medborgarskap är utanför lagen – utan något annat att falla tillbaka på – för Suroshs kunde agera för att tillmätas betydelse för att ta del av det skydd som enbart den organiserade kontexten verkade kunde erbjuda i det här fallet. Erfans narrativ visade hur viktigt det är med ett medlemskap i den organiserade kontexten trots tillhörighet till gemensamma världar. Visst hade hans handlingar och ord mening och visst var han förankrad i omvärlden, men han var inte självständig – han hade inte kontroll över sina handlingar och detta begränsade hans tankar vilket troligtvis begränsade även hans handlingar.

Den organiserade kontexten framstår således som nödvändig för de mänskliga rättigheterna förverkligande, precis som Arendt skriver, samt även behjälplig. Men det totala utanförskap, den totala ensamhet och meningslöshet som verkar ha funnits utanför den organiserade kontexten är däremot inte bekräftad. Det framstår som att vi människor – om vi bara agerar som de rättighetsbärare vi är – kan bli behandlade därefter.

I förhållande till det ovanstående kan vi slå fast att den gemensamma världen inte är detsamma som den organiserade kontexten. Därutöver tycker jag att vi borde se hur främlingskap respektive förankring har framstått i lite mer detalj. I ett av Ehsans narrativ var det de ensamkommande själva som inte möjliggjorde kontakt med andra. De skulle egentligen lyssna på en för dem utomstående – en främling – och tillmätte inte mening åt orden. Det tog således tid innan en gemensam värld upprättades och vissa ensamkommande blev destruktiva. Denna sorts främlingskap relaterar till vilken gemensam värld man ser det utifrån – den person som här anges vara främling hade självklart inte varit det utifrån exempelvis kollegornas gemenskap som ”främlingen” tillhör. Vidare är även den förankrade relativ. I samma narrativ som just hänсыftades var andra ensamkommande de mest förankrade – de kände till både den här nya organiserade kontextens regler såväl som den gamla organiserade kontextens. I Sams narrativ om den förnekade rätten att gå sin utbildning vid gymnasiet hade en bättre förankring behövts mellan genomdrivarna av lagen och själva lagen. Följaktligen förverkligas de mänskliga rättigheterna utav de som är förankrade, inte bara för att de insett att deras handlingar får konsekvenser men även för att det är deras handlingar som får mening tillskrivet.

Slutligen, innan slutsatsen explicitgörs, vill jag delge lite reflektioner. Den narrativa analysen har verkligen bidragit med att få fram det så etiskt viktiga fenomenet att intervjupersonernas mening är det som ska tas till vara på. Redan i intervjusituationen framträder

intervjupersonernas mening då det är när svar som kan kopplas till en sådan mening uttrycks i formen av narrativ. I relation till min teori i analysen var det intressant hur intervjupersonernas svar inte enbart fungerat utvecklande för den del av Arendts teori jag ansåg relevant, utan hur de även fått mig att inse relevansen i andra delar av teorin. På så vis har jag förstått varför de båda avhandlingarna som använt sig av intervjumetodik har använt sig av en abduktiv logik där empirin fått påverka teorin. Här var det just det som gjordes även om ingen ”ny” teori tillades.

Hinder att överkomma var hur de fem ensamkommandes narrativ skulle behållas intakta samtidigt som en tolkning självklart görs genom en presentation. Mitt sätt att överkomma detta hinder var att enbart utgå ifrån min frågeställning som redan explicitgjorts – transparens har därför upprätthållits – men därutöver vill jag ännu en gång betona att presentationen av narrativen just är ytterligare ett narrativ.

Inför vidare forskning hoppas jag att intresse har väckts för hur de ensamkommandes kontakt med den organiserade kontexten kan förbättras så att dess stöd tillkommer dem alla lika mycket samt att narrativ analys tas till vara på.

5.1 Slutsats

Uppsatsen frågeställning var följande: *Vad säger framträdandet av de mänskliga rättigheternas grund i de ensamkommandes narrativ om de mänskliga rättigheternas förverkligande?*

Så som det framstår är svaret att de mänskliga rättigheterna är beroende av både den gemensamma världen såväl som den organiserade kontexten. Den gemensamma världen ger tillhörighet och således får ens handlingar mening men själva handlingsutrymmet är begränsat utan en organiserad kontext. Däremot är vi inte helt utelämnade om vi inte är medborgare – vi kan fortfarande agera som de rättighetsbärare vi är och på så vis bli behandlade följaktligen. Och slutligen framstår det som att det är de förankrade som kan förverkliga de mänskliga rättigheterna både för att de förstår att deras handlingar har konsekvenser och för att handlingarna blir erkända mening. Summa summarum förverkligas de mänskliga rättigheterna utifrån människors kontaktskapande.

Källförteckning

- Amnesty International, *Uganda: Anti-Homosexuality Act prompts arrests, attacks, evictions, flight*, 15 maj 2014, <http://www.amnesty.org/en/news/uganda-anti-homosexuality-act-prompts-arrests-attacks-evictions-flight-2014-05-15> (Hämtad 2014-05-16).
- Andersson, Bengt-Erik, *Som man frågar får man svar: en introduktion i intervju- och enkätteknik*, [Ny utg.], Prisma, Stockholm, 2001.
- Arendt, Hannah, "The perplexities of the rights of man", i: *The burden of our time*, Secker & Warburg, London, (1951):287-298.
- Arendt, Hannah, "The Perplexities of the Rights of Man" i: *The origins of totalitarianism*, 1. ed., Harcourt, Brace, New York, (1951):287-298.
- Balibar, Etienne, "(De)Constructing the human as human institution: a reflection on the coherence of Hannah Arendt's practical philosophy", i: *Social Research*, vol. 74, nr. 3, (2007): 727-738.
- Bjurwill, Christer, *Fenomenologi*, Studentlitteratur, Lund, 1995.
- Brunnberg, Elinor, Borg, Rose-Marie & Fridström, Camilla, *Ensamkommande barn: en forskningsöversikt*, 1. uppl., Studentlitteratur, Malmö, 2011.
- Ensamkommandes Förbund, *Om förbundet*, http://ensamkommandesforbund.se/?page_id=13, (Hämtad 2014-06-18).
- Esaiasson, Peter, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3., [rev.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, (2007):303-316.
- Etikprövningsnämnderna, *Vad ska etikprövas?*, Etikprövning av forskning som avser människor, <http://www.epn.se/sv/start/bakgrundbestaemmelser/vad-ska-etikproevas/> (Hämtat den 8 januari 2015).
- Gallagher, Shaun, *Phenomenology*, Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, 2012.
- Glendon, Mary Ann. "The Rule of Law in the Universal Declaration of Human Rights" in: *Northwestern Journal of International Human Rights*, Vol. 2, Nr. 1, (2004):1-19.
- Guy S. Goodwin-Gill, United Nations Audiovisual Library of International Law, *Convention relating to the Status of Refugees*, Geneva, 28 July 1951, *Protocol relating to the Status of Refugees*, New York, 31 January 1967, 2008, http://legal.un.org/avl/pdf/ha/prsr/prsr_e.pdf (Hämtad 2014-05-08).

- Henriksen, Jan-Olav & Vetlesen, Arne Johan, *Etik i arbete med människor*, 3., [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2013.
- Hessle, Marie. *Ensamkommande men inte ensamma – Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Diss., Stockholms universitet, 2009.
- Human Rights Watch, *Punished for Protesting – Rights Violations in Venezuela’s Streets, Detention Centers, and Justice System*, maj 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/venezuela0514_ForUpload_0.pdf (Hämtad 2014-05-16).
- Isaac, Jeffrey C., “A new guarantee on earth: Hannah Arendt on human dignity and the politics of human rights”, i: *American Political Science Review*, Vol. 90, Nr. 1, (1996): 61-73.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2009.
- López, Gloria-Karin, *Svenska grundskolans potential för ett respekterande av elevernas människovärde*, C-uppsats, Mänskliga rättighetsstudier, Lunds universitet, 2013.
- Menke, Christoph, ”The ‘aporias of human rights’ and the ‘one human right’: regarding the coherence of Hannah Arendt’s argument”, i: *Social Research*, Vol. 74, Nr. 3, (2007):739-762.
- Migrationsverket. *Ankomstkommun*. 2013-11-28. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Overenskommelser-om-mottagande/Ankomstkommun.html> (Hämtad 2014-08-03).
- Migrationsverket. *Anvisning av kommun*. 2014-04-28. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Overenskommelser-om-mottagande/Anvisningskommun.html> (Hämtad 2014-08-03).
- Migrationsverket, *Asylregler*, senast uppdaterad: 2014-02-06, <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Asylregler.html> (Hämtad 2014-05-08).
- Migrationsverket. *Gode mannens roll under asyltiden*. 2014-04-16. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Gode-man/Gode-mannens-roll.html> (Hämtad 2014-08-03).

- Migrationsverket, *Lagar och förordningar – ensamkommande barn och ungdomar*, senast uppdaterad: 2013-11-28, <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Lagar-och-forordningar.html> (Hämtad 2014-05-23).
- Migrationsverket. *Olika myndigheters ansvar*. 2014-02-13. <http://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Olika-myndigheters-ansvar.html> (Hämtad 2014-08-03).
- Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Skolverket, Länsstyrelserna & Socialstyrelsen. *Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar*. 2013, tillgänglig elektroniskt: <https://projektwebbaradmin.lansstyrelsen.se/integration/SiteCollectionDocuments/ovrigt/130318%20Ny%20folder%20f%C3%B6r%202013.pdf> (Hämtad 2014-07-25).
- Parekh, Serena., *Hannah Arendt and the challenge of modernity: a phenomenology of human rights*, Routledge, New York, 2008.
- Regeringens proposition 2005/06:46, *Mottagande av ensamkommande barn*, Stockholm: Utrikesdepartementet.
- Riessman, Catherine Kohler, *Narrative analysis*, Sage, Newbury Park, 1993.
- Riessman, Catherine Kohler, *Narrative methods for the human sciences*, SAGE, London, 2008.
- Robert, Dominique & Shenhav, Shaul, “Fundamental assumptions in narrative analysis: mapping the field”, i: *The Qualitative Report*, Vol. 19, Nr. 22, (2014):1-17.
- Segun, Mausi, Human Rights Watch, *Girls’ Abductions a Last Straw for Nigerians*, 7 maj 2014, <http://www.hrw.org/news/2014/05/07/girls-abductions-last-straw-nigerians> (Hämtad 2014-05-16).
- SFS 2001:976. *Förordning om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.* Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS 2010:801. *Lag om införande av skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SFS 1994:137. *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.*, Stockholm: Utrikesdepartementet.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 2013:29. *Det svenska medborgarskapet*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Sveriges Kommuner och Landsting. *Röster från ensamkommande barn – Ett projekt med samverkansperspektiv*. Rapport, Stockholm, 2014, tillgänglig elektroniskt:

http://ensamkommandebarn.skl.se/BinaryLoader.axd?OwnerID=4116cac8-d7fb-4060-85cd-4ca85f92ff7d&OwnerType=0&PropertyName=EmbeddedImg_748850f9-9d84-4ab2-be72-345472302fa6&FileName=R%C3%B6ster+fr%C3%A5n+ensamkommande+barn.pdf&Attachment=False (Hämtad 2014-07-25).

Sveriges Kommuner och Landsting. *Skolans ansvar*. 2013-08-13. <http://ensamkommandebarn.skl.se/kommunensansvarensamkommande/skolanensamkommande> (Hämtad 2014-08-06).

Thurén, Torsten, *Källkritik*, 2., [rev. och utök.] uppl., Liber, Stockholm, 2005.

UN General Assembly, *Universal Declaration of Human Rights*, 10 december 1948, 217 A (III).

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Displacement – The new 21st century challenge : Global Trends 2012*, 19 juni 2013, tillgänglig online: http://unhcr.org/globaltrends/june2013/UNHCR%20GLOBAL%20TRENDS%202012_V05.pdf (Hämtad 2014-05-08).

Wernesjö, Ulrika, *Conditional belonging: listening to unaccompanied young refugees' voices*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. (sammanfattning) Uppsala : Uppsala universitet, 2014.

Wibeck, Victoria, *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*, 2., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2010.

Bilaga 1

Intervjuguide

Öppningsfrågor

- Hej! Hur mår du idag?
- Hur gammal är du?
- När fick du ditt permanenta uppehållstillstånd?

Frågor om livet idag samt om de processer och stöd som format den nuvarande livssituationen

- Hur ser ditt liv ut idag? Skulle du kunna berätta om en vanlig dag?
- Hur/var bor du? Är det i lägenhet? Är det i ett radhus? Bor du själv? Bor du med andra? – Rätten till boende, artikel 25.
- Hur kommer det sig att du bor där du bor? Hur kommer det sig att du bor med dem/de du bor med / att du bor själv?
- Vilka umgås du med?
- Hur träffade du dessa personer?
- Vilka andra personer är viktiga i ditt liv?
- Varför är dessa andra personer viktiga i ditt liv?
- Hur träffade du dessa andra personer som är viktiga i ditt liv?
- Går du i skolan? / Arbetar du? – Rätten till utbildning, art. 26 och rätten till arbete, art. 23.
- Vad tycker du om skolan/arbetet?
- Varför studerar/arbetar du med det du studerar/arbetar med?
- När gick du med i de Ensamkommandes Förbund?
- Hur kommer det sig att du gick med i de Ensamkommandes Förbund? – Rätten till organisationsfrihet, art. 20.
- Hur kände du till att de Ensamkommandes Förbund finns?
- Vad gör du fler för aktiviteter på din fritid? – Rätten till vila och fritid, art. 24.
- Hur gick det till när du började med dessa aktiviteter / denna aktivitet?
- Hur har du lärt dig det svenska språket?

- Om du tänker tillbaka på dagarna precis efter att du fick ditt permanenta uppehållstillstånd, vad tycker du själv har förändrats?
- Vad har varit viktiga moment i denna förändring?

Drömmar och förväntningar om framtiden samt vägen dit

- Vad har du för drömmar inför framtiden?
- Vad behöver du göra för att kunna förverkliga den drömmen / de drömmarna?
- Vad för stöd skulle du behöva för att kunna föreverkliga drömmen/drömmarna?

Kunskap om Sverige, mänskliga rättigheter och aktörskap

- Berätta om en situation som hände efter att du fått ditt permanenta uppehållstillstånd där du var missnöjd med det svenska systemet. – Rätten till icke-diskriminering, art. 2.
- Hur agerade du då? Varför agerade du som du agerade?
- Finns det något du skulle vilja förändra idag? Hur skulle du gå tillväga?
- Finns det någon du skulle kunna vända dig till för att få hjälp? Vem skulle du vända dig till och varför?
- Vad innebär rättigheter för dig? Vad har du för uppfattning om vilka rättigheter du har?
- Vad tänker du på när jag säger ”mänskliga rättigheter”?

Avslutande frågor

- Vad var det som gjorde att du valde att ställa upp på att bli intervjuad?
- Hur tycker du att det har varit att svara på de här frågorna?
- Var det som du förväntade dig?
- Finns det några frågor som du tycker att jag borde ha ställt?
- Finns det något mer du skulle vilja berätta för mig om livet i Sverige?

Bilaga 2

Brev till intervjupersoner

Hej,

Mitt namn är Gloria-Karin López och jag studerar mänskliga rättighetsstudier vid Lunds universitet. Denna vårtermin är min sista och jag kommer som mitt examensarbete att skriva om relationen mellan integration och mänskliga rättigheter. För att kunna skriva denna uppsats vill jag gärna höra hur du lever ditt liv i Sverige efter att du fick ditt permanenta uppehållstillstånd och efter att du fyllde 18 år.

Att jag vill intervjua dig beror på att du har värdefull kunskap om hur unga vuxna som kom till Sverige som ensamkommande lever sina liv. Kunskap om det stöd du har fått och kunskap om hur du själv har byggt upp ett nytt liv här i Sverige. Denna kunskap vill jag jättegärna få ta del av och jag hoppas att du kan hjälpa mig.

Intervjun kommer att hållas mellan bara dig och mig på en tid som passar oss båda. Under intervjun kommer vi att prata om hur ditt liv ser ut idag. När vi pratar så kommer jag att spela in det vi säger på en ljudinspelare för att kunna komma ihåg ordagrant vad vi säger. De ord som spelas in kommer sedan att skrivas ner av mig på papper och detta kommer jag sedan att analysera för att få mer kunskap om hur ditt liv ser ut i Sverige. Dina ord kommer inte att kunna kopplas till dig personligen utan du kommer att bli anonym. Detta kommer sedan att publiceras i en uppsats – mitt examensarbete – och min förhoppning är att de ord du berättar kommer att ge alla de som läser uppsatsen mer kunskap om hur situationen ser ut för de personer som kommit till Sverige som ensamkommande utifrån ett människorättsperspektiv.

Jag kommer inte att kunna ge någon ersättning för att du hjälper mig och min uppsats kommer inte kunna påverka din livssituation. Men förhoppningen är att kunskapen om dina erfarenheter kan förändra livssituationen för andra unga flyktingar i framtiden. Så det är här jag behöver din hjälp, det är du som har all kunskap om hur ditt liv ser ut.

Om du är intresserad av att bli intervjuad får du jättegärna mejla, sms:a eller ringa mig för att prata om vad en sådan här intervju skulle innebära och så kan vi försöka bestämma en tid som passar oss då vi kan ses. Om du är intresserad så får du jättegärna höra av dig så fort som möjligt. Som allra senast behöver jag ditt svar innan den måndagen den 5 maj.

Bifogat finner du ett dokument, en samtyckesblankett, med denna information som jag kommer att be dig att skriva under på plats under intervjun om du vill delta för att visa att du har blivit informerad samt att du samtycker till att jag spelar in det vi säger under intervjun, att jag ska anonymisera det som sägs samt att det som sägs får publiceras i min uppsats. Det är alltså helt frivilligt att ställa upp till att bli intervjuad och även när du har skrivit på samtycket och jag har påbörjat intervjun så har du fortfarande rätt att inte svara på frågor, eller avbryta ditt deltagande och dra tillbaka ditt samtycke.

Jag hoppas att du vill delta och du får jättegärna ställa frågor!

Med vänlig hälsning, Gloria-Karin.

E-post: gloria_karin@hotmail.com

Mobil: 0730-55 89 03

Bilaga 3

Samtyckesblankett till deltagande vid intervju

Information om intervjun

Intervjun kommer att vara en del av Gloria-Karin López examensarbete om relationen mellan integration och mänskliga rättigheter. För att kunna skriva uppsatsen vill hon veta hur du lever ditt liv i Sverige sedan du fick ditt permanenta uppehållstillstånd och efter att du fyllde 18 år.

Intervjun kommer att hållas mellan bara dig och Gloria-Karin på en tid som passar er båda. Under intervjun kommer ni att prata om hur ditt liv ser ut idag. När ni pratar så kommer Gloria-Karin att spela in det ni säger på en ljudinspelare för att kunna komma ihåg ordagrant vad ni säger. De ord som spelas in kommer sedan att skrivas ner av Gloria-Karin på papper och detta kommer sedan att analyseras av Gloria-Karin för att få mer kunskap om relationen mellan integration och mänskliga rättigheter. Dina ord kommer inte att kunna kopplas till dig personligen utan du kommer att bli anonym. Detta kommer sedan att publiceras i en uppsats – Gloria-Karins examensarbete.

Du kommer inte att få någon ersättning för att du hjälper Gloria-Karin och uppsatsen kommer inte påverka din livssituation. Men förhoppningen är att kunskapen om dina erfarenheter kan förändra livssituationen för andra unga flyktingar i framtiden.

Det är helt frivilligt att ställa upp till att bli intervjuad och även när du har skrivit på samtycket och Gloria-Karin har påbörjat intervjun så har du fortfarande rätt att inte svara på frågor, eller avbryta ditt deltagande och dra tillbaka ditt samtycke.

Samtycke

Jag har fått information om Gloria-Karins uppsats och varför hon vill intervju mig. Samt så har jag fått möjlighet att ställa frågor och jag har fått svar på dessa.

Jag säger ja till att delta i studien. Jag vet att jag inte behöver svara på frågorna och att jag när som helst kan ångra mig och säga att jag inte längre vill vara med.

Datum: _____

Namn: _____

Ålder: _____

Namnsteckning: _____

Bilaga 4

Etiskt protokoll

Informerat samtycke, jag kommer att mejla personer inom min undersökningskategori och berätta varför jag vill intervjua dem, hur intervjun kommer att gå till, att samtycket de ger kan dras tillbaka och att det är helt frivilligt att ställa upp. Detta mejl fungerar alltså som en information och jag uppmuntrar till frågor i mejlet. Vid träffen kommer jag att fråga intervjupersonen om han eller hon har några frågor och återigen berätta allt innan han eller hon skriver på samtyckesblanketten.

Konfidentialitet, jag kommer att bevara transkriberingarna i en mapp som jag kommer ha uppsikt och ansvar för så att ingen annan tar del av namnen på de intervjuade. Samt så kommer jag att säkra intervjupersonernas anonymitet genom att ändra namn på skolor, personer och liknande i min transkribering. Detta genom att skriva "[namn på skola]" istället för skolans namn.

Konsekvenser för intervjupersonerna, för den grupp de representerar samt för forskning. Jag tror att det kommer ge positiva konsekvenser för intervjupersonerna att delta under intervjuerna. Där kommer de få en chans att utifrån sina egna erfarenheter ge forskningen kunskap om hur man skulle kunna jobba för att andra ensamkommande flyktingbarn ska få bättre förutsättningar.

Forskarens roll, jag kommer att ha ansvar för intervjupersonernas anonymitet och för att ge intervjupersonerna en chans att tolka det de själva sagt genom att återkoppla under intervjun. Dock kommer jag inte att skicka min transkribering till intervjupersonerna då jag anser att jag alldeles för lätt kan "go native", det vill säga frångå min objektiva forskningsroll alldeles för mycket, vid ett sådant förfarande.